

Lakewood Daf Yomi

PRESENTED BY SRULY BORNSTEIN

לע״ן

ברוך דוב ז״ל בן יבלחט״א משה חיים ווידרא נ״י
הרב שמעון דוד בן ר' יעקב יוסף איידער זצ״ל

מראה מקומות רשפי אש

לע״ן מרים שיינדל בת יבלחט״א אפרים שמעון סינאוויץ

סא אמרי פי"ד מהל' מקו
ממנו הלכה ב סמג
עשן סט טוש"ע ח"מ סימן
תוח סעף ג:
בב ב ג מ"י פ"ט מהל' מקו
סמג עשן פז טוש"ע ח"מ
סימן קנה סעף א:
בג ד מ"י פי"ד מהל' מקו
ממנו הלכה ח סמג
עשן סט טוש"ע ח"מ ס'ר
תוח סעף יג:
פד ה מ"י סה הל' י:
פד ו ז מ"י סה הל' יב
והל' ח ט סמג סה
טוש"ע ס:

ולית ליה לר"ש שיעורא. קס"ד הכל לפי היזק הדליקה ישלם
אפילו אין ראו לעצור: **לא** יעמיד אדם תנור בתוך
ביתו בו. שכולו לעכב עליו צעל העלייה אם הציט של אחד והעלייה
של אחר היה מעמידו צעליה צעל הציט מעכב וצקונטרס
פירש לענין בני העיר שמעכבין עליו
וכמו שפירש¹⁰ ינחא דהוי דומיא דלניך
מתמינן דהתם צפרק לא יחפור
(ב"ב דף ק:):

לפלוג וליתני בדידה. ול"ת השמא
נמי קא מפליג צדיה
צמדליק צתוך שלו וי"ל דע"כ סיפא
צתוך צימו של צצירו צמדליק דלי
צמדליק צתוך שלו אע"פ שדך צני
אדס להניט צצמיס היה פטור דהא
קחתי רישא וחכ"א אינו משלם אלא
גדיש של חטין או גדיש של שערין
משמע דאפילו מוריגיס וכלי צקר
שדך להניט צגדיש לא משלם אלא
גדיש לצדו והשתא צכל ענין שנעמיד
דצרי רב כהנא פריך רבא עליה
ספיר דאס ר"ל רב כהנא מחלוקת
צתוך שלו ופליגי צמוריגין וכלי צקר
דרי" מציז צתמיס ופטורין אצל
צמדליק צצל צצירו אפילו רצנן
מחיצי אמוריגין וכלי צקר אס כן
ספיר פריך דליפלוג צדיה צגדיש
עלמיה דהא צציה נמי לא מיתוקמא
אלא צמדליק צצל צצירו ואס ר"ל
רב כהנא מחלוקת צמדליק צתוך שלו
דפליגי אפילו אארנניך דרי יהודה
מחיצי אע"פ דאין דך ארנניך להניט
צגדיש ורצנן פטרי אפי צמוריגין
דלפריצית מ"מ צצמיס אצל צמדליק
צתוך של צצירו ד"ה משלם כל מה
צצתוכו אפילו אארנניך נמי קאי
דמשמע ד"ה משלם כל מה צצתוכו
לרצנן כמו לרי" הלךך פריך ספיר
לפלוג וליתני צדיה דלשמעינן אפי
ארנניך צגדיש דאין דרכו להניט דהוי
רצתא טפי ועוד שסקה לשון המשנה
דקחתי שדך צני אדס להניט צצמיס
דאפי אין דך נמי מחיצי רצנן
צמדליק צתוך של צצירו:

אלא אמר רבא בתרתי פליגי
[פליגי] במדליק בתוך שזו

בוי דרי" מחיצי אפי ארנניך צגדיש
שאין דך להניט מדנקט מודיס
צציה שרוא למוצא סיחיצי רצנן אפי
צארנניך כמו רי" ואי רצי יהודה לא
מחיצי צמדליק צתוך שלו אלא דוקא
צמוריגין הוה ליה לפלוגי צדיה
ולימוא דמודיס חכמיס צמדליק גדיש
של צצירו דחיצי צמוריגין אלא ודאי
מחיצי רי" צמדליק צתוך שלו אפי
צארנניך צגדיש ורצנן לא מחיצי אפי
צמוריגין דקחתי אינו משלם אלא גדיש
של חטין כוי ופליגי נמי צמדליק
צתוך של צצירו דרי יהודה מחיצי
אפי צארנניך צגדיש ורצנן לא מחיצי

אלא צמוריגין של צצירו שדרכו להניט
ורצנן צמדליק צתוך שלו פטרי דמשמע קרא כי תנא אס (ומשמע) דאיירי דמדליק צתוך שלו אצל צמדליק צתוך של צצירו מחיצי¹² צציר שדרכו
להטמין דלא אשכחן דפטור ציה קרא טמון וצציר שאין דרכו פטרי מסבאל דלא אצעי ליה לאסוקי אדעמיה שיניח אדס ארנניך צגדיש:

באגני. כמו צאגות (שמות ד) קוניי"ש צלע"ו: **מתני'** באמצע
בית כור. אס יש לו חצי ציט כור לכל רוח פטור וצקולתח שלניגה
וכלאוקימונא¹¹ אצל נכפפת צוערת והולכת כל שעה אפילו עד מלח
מיל חייב: הבל צפי הדליקה. קס"ד ה"ק הכל ישלם כל כמה
שהדליק צין רחוק צין קרוז: **גמ'**
לא יעמיד. צני העיר מעכבין
עליו שלא תצער האס צתקרה:
מעזיבה. טיח של סיד על תקרה
ודומה לו צצפר עורא¹² (תמיה ג)
ועצו (את) ירושלים עד החומה:
ובצירה. שפחותה מתנור ואין
מצצירין צצוכה אס גדול: **לא** יצי
גובה. כשהאס צצוהס וגדולה קופלת
למרחוק: **מתני'** אלא גדיש ש"ש
חטין או גדיש ש"ש שערין. אס חטין
חטין אס שערין שערין: היה גדי

כפות לו בו חייב. על הגדי דעלל
חייס נמי אחרצו מלוא הקמה ומוסוס
דקס ליה דצרה מנייה ליכא
למפטריה דאינו חייב מייתה על
העצד דהואיל דאינו כפות היה לו
לצרום ופטור עליו ממיתה ומתשלומיס
אצל היה עצד כפות לו פטור אפילו
על הגדי ועל הגדיס נקס ינקס (שמות
כא) **וקס ליה דצרה מנייה ואפי לא**
התרו צו שאינו נהרג הא קי"ל
(כמוצת דף ג:): **דחיצי מנימות שוגגין**
פטורין וצגדי לא שני לן צין כפות
לשאינו כפות ואידי דנקט צעצד נקט
צגדי ואיכא דלמרי¹³ צגדי נמי דוקא
נקט סמוך פטור דהיה לו לצרות
והכי קאמר היה עצד כפות לו או
גדי סמוך לו פטור ולאע"ג דפשיט
צצליה פ' שני (כ.ו) שזו כממונו דאס
הניט גחלת עליו ונשרף חייב התם
הוא דהניט על גצי שור דלא היה לו
לשור ליעול אצל הכא היה לו לצרות:
גמ' בתוך ש"ש חבירו. אין לו רשות
והוי כמאצל צדיס: במדליק את
חבירה. צתוך של צצירו הוא ואפי"ה
יהיז טעס משוס דלך צני אדס
להניט כליס צצמיס אצל גדיש לא:
בדידה. צגדיש ולשמעינן אע"פ שאין
דך להטמין צו חייב הואיל והדליק
למוך של צצין וכו"ס צציה: בתרתי
פליגי [פליגי] במדליק בתוך שזו בו.
ופטרי רצנן אפילו כליס שדרכן
להטמין צגדיש דהא גירסת הכמוצ
הוא דטמון צאס פטור ורי יהודה
מחיצי אטמון וצכליס ל"ס אותן שאין
דרכן להטמין ול"ס אותן שדרכן
להטמין: בבירד¹⁴. מגדל גדול:
מוריגין. קרטיס [נקוביס¹⁵] וצנה
(ב) ימידות ודשין צנה את הצצואה:
דצרי

כל מה שהיה בתוכו וחכמים אומרים
של חטין או גדיש של שערין ורואין מקום כלים כאילו הוא מלא תבואה
במה

אלא צמדליק צתוך שלו פטרי דמשמע קרא כי תנא אס (ומשמע) דאיירי דמדליק צתוך שלו אצל צמדליק צתוך של צצירו מחיצי¹² צציר שדרכו
להטמין דלא אשכחן דפטור ציה קרא טמון וצציר שאין דרכו פטרי מסבאל דלא אצעי ליה לאסוקי אדעמיה שיניח אדס ארנניך צגדיש:

(א) צ"מ קיט: צ"ב כג.
(ב) לעיל כז: מג: (ג) עיין
חוס: לעיל כב: ד"ה והיה,
(ד) ע"י תמוס: צ"ב כט:
(ה) ד"ה ומורה: (ו) [לעיל ה:
ס.]. (ז) לשון הכתוב
שמואל-ב כד כב (גליוני
הש"ס) (י) בע"א (ט) ע"י
גליון הש"ס סוכה יב,
(יא) הוא פ"י רצ"ס לעיל
צ"י שני כז: בתוס' ד"ה
והיה.

הגהות הב"ח

(ב) רש"י ד"ה מוריגין
וכו' ימידות. כ"ז ובע"ז
דף כז ע"צ איתא
דקצטיס עמסס הן
פגימות ע"ש:

תורה אור השלם

(א) כי תצא איש וצואה
קביו ונאכל גדיש או
תקמה או השדה שלם
ישלם הפקדון את
הפקדון: (שמות כב. ה)

לעני רש"י

קוניי"ש. פירוש אגות,
ניחות עיין רש"י
שופטים ז, (ב):

הגהות וצינונים

(א) דגדיל נאגני
(יעב"ז): [צ] יש גורדיס
דהאין אותה כאילו היא
(דהא אדליקה קאי,
דנקט דק"ס את ו):
[ג] צ"ל לא אמרו כ"ס
השיעורין הללו (דבש
תמר וכ"ה בכתיב):
[ד] פ"י ר"ש דמתני,
רש"ל (גליוני: [ה] צ"ל
ורבנן לא מחייבי
(יעב"ז), וכ"ה בכתיב):
[ו] צ"ל בירה (דפריר)
ורבירו זה שייך למשנה:
[ז] מהרש"ל, וכ"ה
בכתיב: [ח] אולי צ"ל
שפירשתי (בדפריר)
שפ"י: [ט] צ"ל מחייבי
(באה"מ) ובדפריר
מחייבו:

ב) טעמות מו: (ז) כ"ב
מו: (א) לעיל ס: (ז) כ"ד:
(ה) גיטין נט ע"ב.

גליון הש"ס

גמ' עשו תקנת גזול
במסור. עין לעיל דף נז
ע"א חוס' ד"ה חמור.
ולקמן ע"ב חוס' ד"ה
יאלו שערות:

ליקוטי רש"י

דמ"ד דיינין דינא
דגרמי. המתיב את
הגורס הפסד לחבירו
(כתובות פו.) בש"ש. צנעו
(שבועות ל.) ת"ד
דובין. מי שחלו אותו או
עשו לו יסורין עד שמכר
וקבל הדמים ואומר רוצה
אלו. ואף דגם תלויה
ובנייה מנאל כחז תלויה.
ובניה זבני. ולא יוכל
לחזור בו (רש"י ב"ב
ל:).

הנהגות וציונים

לן רש"י מ"ז. ובי רש"י
דאי' למחוקו וכמ"ש
תוס' לעיל ד"ה לפלוג
(גליון): [ג] רש"י מ"ז
(גליון): [ג] צ"ל שנתן
(כ"ה) ברש"י שעל הר"ף
רבנמו: [ז] נדב"ל
נתן: [ס] ג' רש"י א"ב
כהנא' דלעיל (גליון):
[ז] צ"ל כתב (ב"ש):

הכונס

פרק ששי

בבא קמא

סב.

ו"ה משלם מה שבתוכו. רצא מתוך לה לטעמיה כללים שדרכו להטמין בגדיש: אלא דמי גדיש. אם הצעירו צעל השדה ללא קציל עליה ללא נטירותא דגדיש: חמין וחיפן בשעורים. אע"פ שנתן^א לו רשות לחמין אינו משלם אלא שעורין דאמר ליה לא ראימי אלא שעורין לפיכך לא נזכרתי צהן כל כך: מאי הוה ל"ך גביה דאוקותיה. צדיש ששרפתו או שהשלמתו לים ולא דמי למשאל מקום לחבירו להגדיש שעורין והגדיש חטים לדמין לעיל אינו משלם אלא דמי שעורין למצער לא מוקף צדיש הוא אלא פושע כדכתיב כי תלך את משעמיה מפי המורה: פשעה בו. לא שמרנו כדך השומרים ואבד: [בדרבנא] מתניתו דה. משמיה דרצא אמריתו לה: שעורין וחיפן בחמין. נתן^ב לו רשות להגדיש שעורין ולא חמין: שמעית מיילתא לר' יהודה. אליבא דר' יהודה למתני: עשו תקנת גזול באשו. כי היכי דתקנו רצא לנגול לישבע כמה גזול ויטול דתנן במסכת שביעות (דף מד:) אלו נשבעין ונטולין השמי' והגזול כך תקנו באשו שישבע מה

הטמין ונטול: אליבא דמ"ד לא דיינין דינא דגרמי. צפרק הגזול ומאכיל (לקמן דף קי:) **בכספתא. ארנאי** **שמניחין צו כספס:** אמיד. עשיר שאומדין אותו לכלי כסף: מתני'

היא אמר שמואל ולא ידע אבא מאי שמיע ליה לר' יהודה דמחייב על נזקי טמון באש דעשו תקנת גזול באשו בעי אמימר עשו תקנת גזול במסור או לא אליבא דמ"ד לא דיינין דינא דגרמי לא תבעי לך דמסירות נמו לא דיינין אלא כי תבעי לך אליבא דמ"ד דיינין דינא דגרמי. עשו תקנת גזול במסור דמשתבע ושקיל או לא ותיקו ההוא גברא ד"דבמש בכספתא דחבריה שדייה בנהרא אתא מריה ואמר הכי והכי הוה לי בגוה יתיב רב אשי וקא מעיין ביה כי האי גזונא מאי א"ל רבינא לרב אחא בריה דרבא ואמרי לה רב אחא בריה דרבא לרב אשי לאו היינו מתניתין דתנן ומודים חכמים לר' יהודה במדליק את הבריה שמשלם כל מה שבתוכו שכן דרך בני אדם להניח בבתיים אמר ליה ^א אי דקא טעין זוהי הכי נמי הכא (במאי עסקינן) דקא טעין מרגינתא מאי מי מנחי אינשי מרגינתא בכספתא או לא ותיקו ^ב א"ר רב יימר לרב אשי טעין כסא דכספא בבירה מאי אמר ליה ^ג חזינא אי אינשי אמיד הוא דאית ליה כסא דכספא אי נמי אינשי מהימנא הוא דמפקדי אינשי גביה משתבע ושקיל ואי לא לאו כל כמיניה א"ל רב אדא בריה דרב אשי לרב אשי בין גזול לחמסן א"ל ^ד חמסן יהיב דמי גזולן לא יהיב דמי א"ל אי יהיב דמי חמסן קרית ליה ^ה והאמר רב הונא תלויה וזבין זבניה זבני לא קשיא הא דאמר רוצה אני הא ^ו דלא אמר רוצה אני: מתני'

שומרנו ולא דמי נמי להרנקי צדיש דרגילין טפי דמנחי מרגינתא בכספתא ואין לפרש דלענין שבעה מצעיל ליה אי עשו תקנת גזול ויהא נאמן לומר שהיה צו מרגינתא ד"כ מה היה אומר לרב אשי לאו היינו מתני' מה ענין זה למשנתנו:

מה בין גזול לחמסן. עלשנא דקרא אין חילוק ציניהם והכא קצעי מה בין גזולן לרצא לחמסן לרצא דמניח צפ' זה צורר (פסהדון דף ס:). הוסיפו עליהם הגולנים והחמסנים ומפרש גזולן לא יהיב דמי וצמניאלת חרש שוטה וקטן כדמוקי ליה התם דאין פסול מן התורה אלא משום דרבי שלום^א: **חמסן** יהיב דמי. וכשלא אמר רוצה אני כדמפרש אצל מן התורה אינו פסול אלא היכא דלא יהיב דמי אצל היכא דיהיב דמי כשר אע"ג דלא אמר רוצה אני אע"פ שבער על לאו דלא תחמוד הא אמרי' צפרק שנים אוחזין (ב"מ דף ה: וש"ס ג'.) לא תחמוד לאינשי צלל דמי משמע להו והיהא דסוף מילתינן (דף קט.) דמייתי מתחם בני יהודה דאפילו היכא דיהיב דמי הוה כאלו נטול נשמתו לאו דרשה גמורה היא אלא אסמכתא צעלמא דחמסן דקרא היינו גזולן דלא יהיב דמי ואל"ת כיון דחמסן דיהיב דמי פסול מדרכין א"כ כי אמרי' צפ' שנים אוחזין (ב"מ ד' ה: וש"ס ד"ה ג'.) אלא הא דאמר רב הונא משצעים אותו שבעה צעיה כרשותו יימא מיגו דחשד כו' ומנשי מורה ואומר דמי קהיצנא מ"מ מה תירך בך אס הוא מעבד הפקדון צידו ורוצה ליפטור צדימם צעל כרחו של צעלים הרי הוא חמסן ופסול לשבעה מדרכין ואכתי נימא מיגו דחשד כו' ו"ל דמ"מ גזולן דאורייתא אין להוכיח שלא יהא חשוד אשבעתו ועוד דחמסן לרצא כשר הוא ואינו פסול עד שיכריזו עליו כדאמר צפ' זה צורר (פסהדון ד' י:.) ואפילו אס הוא ידוע שבעה חמסן צענין זה שמא לא ראו חכמים לפסולו בך וגם לא להכריזו אלא דוקא כי שקיל וחסוף צורוע צעל כרחייהו דצעלים והמקשה דקא פריך נימא מיגו דחשד כו' אע"ג דהא דלא קים לן דגזולן לרצא צעל כרחהו ואינו נפסל עד אחר הכרחהו כל עיקר לא הוצא דברי רב הונא אלא משום דמקשה והא קעבר צלל תחמוד א"כ הכי מקשה כיון שפטר עצמו צעל כרחהו או נאכזרו ואינו משלם דמיים אלא לפי שאינו רוצה לישבע ואם היה פטור מן השבעה לא היה משלם כלום א"כ נימא מיגו כו' ומנשי מורה ואומר כו' וגם אס היה פטור מן השבעה שמא כמו כן היה משלם דמיים לפי שמעבד הפקדון צידו ולהכי לא חשד אמונא: פסולה

במה דברים אמורים במדליק בתוך שלו והלכה בתוך שלו והלכה בתוך שלו חבירו אב"ל במדליק בתוך של חבירו משלם כל מה שבתוכו. כלומר צדיש שדרכו כגון מורגים וכלי צקר אצל הרנקי צדיש לא מתייב רצא אע"פ שדקדקו בכל הני^א דלעיל שיהא משלם כל מה שצמחו לרצא כמו לר' יהודה הני מילי היכא דקתני ומודים או היכא דקתני דברי הכל אצל הכל צמח דברים אמורים קתני ורצא מילתייהו מפרשי ולא אמילתא דרבי יהודה קיימי:

שאינו משלם אלא דמי שעורים. צמדליק בתוך שלו איירי דאי צמדליק בתוך של חבירו שעורין והגדיש חמין למה לא ישלם חמין כיון דחזי להו וצמחן מדמי להו נמי לנותן דינר והב לאשה ופשעה צו משמע דהיינו מדליק בתוך שלו והלכה בתוך של חבירו:

לרבי יהודה דמחייב על נזקי טמון באש בו. לרצא נמי הוה נזקי למימר דעשו תקנת גזול צעל דבר וצדיש צמחינן אלא רצתא אשמועי' לרבי יהודה אפי' ארנאי צדיש עשו תקנת גזול:

עשו תקנת גזול במסור או לא. כתב רב אלפס כגון שיש עדים שמסרו ואיך ממונו ואין יודעין כמה תיקו וכל תיקו דממונא לקולא וצסס רב האי גאון כחוב' שישבע ויטול מהתנה שכל תיקו דממונא חולקין ואין נאכל לרבי לחייב כלל משום תיקו ור"ת מפרש דהך צעיל כשהמוסר מכתש את הגמסר דומיא דגזול שצבעות^ג דגולן מכתשו אצל אס המוסר עצמו אינו יודע כמה ישבע נמסר כמה הפסד ויטול ולר"י נראה דהך צעיל אפילו אין המוסר יודע דומיא דתקנת גזול באשו שאין המצער יודע כמה הפסד הניזק למצעי ליה צמסור אי עשו תקנתא או לא:

כיו מנחי אינשי מרגינתא בכספתא או לא. אפילו יש עדים שהיה צו מרגינתא מצעיל ליה דשמוא לא אצעי ליה לאסוקי אדעתיה להאי ולא אמרינן מאי הוה ליה גציה דאוקיה כיון דלא רגילי אינשי לאנחי כלל ולא דמי לדינר וזה דלעיל דאצעי לה לאסוקי אדעתא טפי דפעמים שאומר כן לירא שאס היתה יודעת שהוא של זהב לא היתה שבעה מצעיל ליה אי עשו תקנת גזול

יהא נאמן לומר שהיה צו מרגינתא ד"כ מה היה אומר לרב אשי לאו היינו מתני' מה ענין זה למשנתנו:

כו א"י פ"ד מהל' נ"מ
הל' יא סג עין סט
טושי"ע ח"מ ק"י חות סני'
ד:
כו ב מ"י שם טושי"ע
סני' טו:
כה ג טושי"ע ח"מ ק"י
לכא סני' ד:
כז ה מ"י פ"ד מהל'
נ"מ הל' יב ופ"ו
מהל' חובל ומזיק הלכה ז'
סג עין סט וק"י ע
טושי"ע ח"מ ק"י חות סני'
יב וק"י ט סני' ו וק"י שפת
סני' א:
ע ו מ"י פ"ו מהל' חובל
ומזיק הל' ז סג עין
ע עין ט טושי"ע ח"מ ק"י
סני' א:
ע ז מ"י שם פ"ח הל' ז
סג עין ט טושי"ע
ח"מ ק"י שפת סני' ז רב
אלפס מנחמו ועוד פ"י
דף מעין:
עב ה ט"ו מ"י שם פ"ו
הל' יב סג עין ט
טושי"ע שם סני' א:
עג א מ"י פ"י מהל' עדות
הל' ז ופ"י מהל'
מכרי' הל' א סג עין לאין ריב
טושי"ע ח"מ ק"י לך סני' יג
וק"י רה סני' ח:
עד ב מ"י פ"ח מהל'
גזילה הלכה ג סג עין
לאין קפו טושי"ע ח"מ ק"י
סני' א:
עה ג מ"י פ"י מהל'
מכריה הלכה א סג עין
עין פ טושי"ע ח"מ ק"י
רה סני' א:
עו ב מ"י פ"י מהל' עדות
הלכה ד סג עין לאין ריב
טושי"ע ח"מ ק"י לך סני'
יג:

ומה שנוגע להפשיטה בהגחנה צדק עיקר הפשיטה של צעל
הגחנה ולא של צעל הכלב, וע"כ פסק הרמב"ם דצעל הגחלת
חייב.

ונמצא דיש לנו צדק ד' שיטות שיטה החוסי והרא"ש דשניהם
משלמין כדון שותפין, שיטה רש"י דעד כמה שחייב

צעל הכלב צעל הגחלת פטור, שיטה ר"י צחוס' שאין דצעל
הגחלת חייב ולא צעל הכלב כלל משום דהוא עיקר הפושט,
ושיטה הרמב"ם דמחלק בין מקום גחלת לכל הגדיש דעל
מקום גחלת צעל הכלב חייב ועל שאר הגדיש צעל הגחלת
חייב.

סימן עג

בענין מדליק בתוך שלו ומדליק בתוך של חבירו לענין טמון

הנה שיטה הרמב"ם הוא דטמון באש פטור בכל גוונא
אף בלא כלו לו חליו ואף דפסק כר"י דאשו משום
חליו כמו ש"י ה"ה בפ"ד ה"טו, ומתיראים דשיטה הרמב"ם
הוא לפי המסקנא דאשו משום חליו הוא דוקא כשהוא ממונו
ג"כ ובהלשון אחר שכתב דרש"י שהצויה המהרש"ל, וסובר
דלפי המסקנא הדר צו הגמרא מהא דאמר מקודם דלמ"ד
אשו משום חליו לא משכחה פטור טמון רק בכלו לו חליו,
ובהמה דפטור בכל גוונא ומשום דס"ל דחליו חייב כי אם
בהליו וממונו כדחתא, אכן ס"ם לא נתבאר עדיין דכיון
דפירכה הגמי למ"ד אשו משום חליו טמון באש היכי משכחה
לה היתב משום דבאדם המזיק לא אשכחן שום פטורים
כמו ש"י החוסי בפירוש הקושי וא"כ גם לפי המסקנא ס"ם
החייב הוא משום אדם המזיק דההורה חייבתו. בחיובו
אדם המזיק, וא"כ ס"ם קשה למה יש צו פטור טמון דלא
מליו שום פטורים רק בחיובים של ממון המזיק ולא באדם
המזיק, וגם לפי המסקנא דחליו לריך לממונו ג"כ הו"ל
חייב של אדם המזיק ואיך שייך צו פטור של טמון ור"ע.

בעיקר ההצטרה מיקרי שחסר בחליו, אבל הכא שלא חסר
פשיטה בעיקר ההצטרה דבלא פשט באש שהזיק בגדיש,
וכיו חליו על הצטרה הגדיש אי"כ שוב שייך לחיובו בחיובים
של אדם מועד לעולם שיתחייב גם על כלים שאין זרכס
להטמון ור"ע.

והנראה צדק לומר דבעיקר הדין האמור לקמן בגמי דפטור
טמון חליו אלא במדליק בתוך שלו ולא במדליק
בתוך של חבירו כדצו הראשונים משום שאש דקרא שפטור
צו טמון מיירי במדליק בתוך שלו ולא ילפינן מיירי מדליק
בתוך של חבירו שאין זה אש שפטור צו תורה טמון, ור"ע
דכן ודאי דאש דקרא מיירי במדליק בתוך שלו אבל ס"ם
גם מדליק בתוך של חבירו לריך למילף מהך פרשה של
אש של מדליק בתוך שלו, דפרשה אחרת של אש במדליק
בתוך של חבירו ליכא, וכיון דילפינן מאש דכתב דקרא אי"כ
בע"כ לריך למילף גם הפטורים, וכיון דאש יש צו פטור
טמון מהיכי תיהי להייב במדליק בתוך של חבירו גם על
טמון, עוד קשה דצ"מ הביא צ"ס רבינו יונהן דמדליק
בתוך של חבירו באני דמחייבין ל"י משום אדם המזיק בידיים
וכ"כ לקמן צ"ס הראב"ד במדליק בתוך של חבירו מזיק בידיים
הוא, והדברים סתומים דהא אמרינן צסוגיין דבאשו משום
חליו אין פטור טמון לדעת כל הראשונים, ואם אשו משום
ממונו איזה אדם המזיק שייך כאן ור"ע, והנראה מוכרח
מה דבאני פטור טמון מפטור כלים בצור, דפטור כלים בצור
חליו רק פטור שנתנה הורה בחיובים של צור אבל לא בעיקר
המזיק של צור, דצור הוי מזיק גם על כלים אלא שהתורה
פטרהו, אבל פטור טמון נראה שאינו בחיובים של אש אלא
בעיקר המזיק של אש שאינו נעשה כלל מזיק לגבי טמון והוא
פטור מגז"כ בעיקר הפשיטה של אש שפושט אוחו לצעל
המזיק שלא נעשה באש מזיק רק על גליו ולא על טמון,
וכיו פטור בעיקר הפשיטה של אש על טמון.

עוד קשה דלקמן צ"י הכונס מצוהר. דלרבנן דקיי"ל כוותיהו
הרהי דיני טמון יש, פטור טמון של גז"כ חב רק
במדליק בתוך שלו, ופטור טמון מלד הסברה — בכלים שאין
זרכס להיות עמונים בגדיש, וזה גם במדליק בתוך של
חבירו, וכמפורש כ"ז צחוס' ובכל הראשונים שם, והנה פטור
זה שמלד הסברה לא שייך לכאורה אלא בממון המזיק שחייבו
הוא רק בפשיטה אבל אדם המזיק שמתחייב גם באונס ורק
באונס גמור הוא שמיפטר, לא שייך צו שיפטר מטעם זה,
(וכן מביאר בהראב"ד כמו שיתבאר לקמן, וברש"י ושא"ר
הראשונים לענין המעשה דההוא גברא דצ"ט צכספתא
דהצרי דבאדם המזיק חייב בכל גווי, וההוא שחולקים על
זה וסבירי דגם באדם המזיק שייך פטור זה דלא הו"ל לאסוקי
דדעתה שיש מרגיניה צכספתה ל"ע וצירור), ולפ"ז קשה
לפ"מ דקיי"ל דאשו משום חליו למה פטור בכל גווי במדליק
בתוך של חבירו על כלים שאין זרכס להטמון גם היכא
דלא כלו לו חליו כיון דבעיקר חייבו הוא חייב של אדם
המזיק — דדינו דאדם מועד לעולם, לריך להתחייב גם
באופו זה דלא הו"ל לאסוקי דדעתה, דרק אם חסר פשיטה

ולפ"ז נראה עפ"משי"כ הראשונים דגם אשו משום ממונו
לאו דוקא ממונו ממש אלא חייב ממונו יש צו
ועיקר החייב הוא משום דע"י מה שמתצטיר האש נעשה הוא
ע"י זה לצעל המזיק ומשום דהוא עשה והכשיר את המזיק,
וינאלא דבאש מה דנעשה הוא צעל המזיק הוא ע"י פשיטה
האש, ולפ"ז נראה דצדק חלוק מדליק בתוך שלו ממדליק בתוך

של חצירו דהוא שני אופנים בעשיית האש למזיק, דמדליק בחוך שלו נעשה הוה לצעל המזיק ע"י הפשיעה מה שלא שמר גחלתו דעל עיקר ההדלקה כיון דדרשותו היהיה אין לחייבו רק על פשיעתו מה שלא שמר גחלתו שלא תלך ותצטער ברשות אחרים, משא"כ דמדליק בחוך של חצירו עושה הוא את האש למזיק ע"י מעשה צידים, ע"י מעשה ההדלקה, ולזה הוא שכוונו הראשונים דמדליק בחוך של חצירו הוה מזיק צידים, כוונתם על עשיית האש למזיק שעושה הוא ע"י מעשה צידים, וכיון שפטור עמון אינו בעיקר חיוצ של אש שאינו מתחייב על נזקי עמון הלא דהוי פטור בעשיית המזיק דאינו נעשה מזיק על עמון, וכיון דבעשיית המזיק מדליק בחוך שלו ומדליק בחוך של חצירו הרי גוויי נינהו, וא"כ לא מלינו פטור עמון רק בחופן זה של עשיית המזיק ע"י פשיעה שהוה מדליק בחוך שלו, משא"כ בחופן מדליק בחוך של חצירו שהוה חופן אחר בעשיית המזיק ע"י צידים, וצידו"י לא היירי קרא, וא"כ לא שייך למילף כלל ממדליק בחוך שלו, ואין זה אש שפטרה זו הורה עמון.

והנה דדן פטור עמון מסכרה דמדליק בחוך של חצירו דפטרי רבנן מטעם דלא הו"ל לאסוקי אדעתיה לריך לפיין איזה פטור הוה, דלכאורה דדן פשיעה דבעינן בממון המזיק אינו רק פשיעה על גוף המזיק שיפגע בשמירתו אבל לא בעינן כלל דין פשיעה בחפץ. הניזק, ואם יפגע בשמירת שורו שלא ישמרו וילך ויזיק ארנקי בגדיש צדאי דיתהייב ואף דלא הו"ל לאסוקי אדעתיה ומשום דלא בעינן כלל פשיעה דדבר הניזק ורק אם יש פשיעה בהשילוח שמקויים ושלח את בעירה חייב, ורק אם יהיה שמור לגבי חפץ זה שאי אפשר להזיקו — בחופן זה מיקרי חונם, אבל אם אינו שמור לגבי חפץ זה ורק דבאים לפוערו משום דלא הו"ל לאסוקי אדעתיה כל זה לא שייך רק אם בעינן פשיעה על דבר הניזק אבל בשורו לא בעינן כלל שיפגע דדבר הניזק ורק שיפגע בשמירת שורו ואז מתחייב והו לא מיד, ולפ"ז קשה מ"ש דבאשו פטרינן ל"י מטעם דלא הו"ל לאסוקי אדעתיה, (ועיין במלחמות שהקשה משורו), והנראה מוכרח מזה דאשו שאני דבעינן פשיעה דדבר הניזק, ונראה דהסכר הדברים הוא דסברי רבנן דבאשו לריך שיעשה מזיק על דבר הניזק, והדיון פשיעה דדבר הניזק הוה בעיקר הפשיעה העושה אותו למזיק — דבעינן שיפגע באש על דבר הניזק, ומשוי"ה שייך הפטור דלא הו"ל לאסוקי אדעתיה דחסר פשיעה דדבר הניזק וכיון דחסר פשיעה אין נעשה כלל מזיק על דבר הניזק ומשוי"ה מיפטור, ונראה דיסוד זה מוכרח מדין פטור עמון באש, לפי מה שביארנו לעיל דפטור עמון אינו בעיקר חיוצ האש הלא בעשיית המזיק דאינו נעשה מזיק על עמון, כ"ז לא שייך הלא אם נימא דבאש בעינן פשיעה על דבר הניזק ומשום דהוה נעשה מזיק על דבר הניזק, ומשוי"ה שייך לומר דהתורה פטרה עמון דאינו נעשה מזיק על עמון, ולא חשוב פשיעה של עמון לחייבו, אבל אם נימא דאין זו כלל

דין פשיעה על דבר הניזק ועיקר הפשיעה הוה באש עמון א"כ לא שייך להנך כלל ולומר דהפטור הוה בהפשיעה דאינו פשיעה על עמון כיון דליכא כלל דין פשיעה על דבר הניזק.

ולפ"ז אפשר לומר דהו דאמר רבא דכתתי פליגי פלוגתא דר"י וחכמים — פלוגתיהוה הלוי בחדא מילתא, דהנה נראה דר"י דפליג על חכמים ופליג דמדליק בחוך של חצירו אינו משום דפליג על הסכרה דלא הו"ל לאסוקי אדעתיה וסובר דהוי פושע דהרי אמרו בגמ' מודה ר"י לחכמים דמשאל מקום וכו' הרי דבעיקר הסכרה דלא הו"ל לאסוקי אדעתיה לא פליגי ודמתי פליג על חכמים, הלא נראה דבסכרה זו הוה דפליג ר"י על חכמים וסובר דבאש ליכא כלל דין פשיעה דדבר הניזק וממילא לא שייך כלל הסכרה דלא הו"ל לאסוקי אדעתיה כמו דלא שייך בשורו, ולפ"ז אפשר לומר דהלוי זה בזה דר"י דפליג על עמון בגז"כ דמדליק בחוך שלו עמנו ג"כ דכיון דליכא דין פשיעה דדבר הניזק באש א"כ לא אפשר למידרש כלל פטור עמון כמו דדרשי חכמים, או אפשר לומר דחכמים ילפי לה מפטור עמון יסוד זה דבעינן פשיעה דדבר הניזק, ומשוי"ה הלי פלוגתיהוה בחדא מילתא, ולרצ כהנא דסובר דכו"ע מרז דמדליק בחוך של חצירו דפטור דדבר שאין דרכו להעמין לשיטה תוס' לריך לומר דבהך סכרה לא פליגי, ולכ"כ יש דין פשיעה דדבר הניזק, ופליגי רק בגז"כ דפטור עמון אם יש פטור עמון או לא, אבל לרבא י"ל דבסכרה זו הלי פלוגתא דר"י וחכמים.

ולפ"ז מצוהר היטב לשיטת הרמב"ם דס"ל דחצירו אינו חייב כי אם היכה דיש החיוצ דממונו דיש פטור עמון גם אם אשו משום הלוי — משום דכיון דפטור עמון הוה בעשיית האש וכיון דאינו נעשה מזיק כלל על עמון חסר מתנאי דממונו וע"כ מיפטור דהו"ל חצירו בלא ממנו, וכן מצוהר מה שהקשינו ממדליק בחוך של חצירו אין שייך הפטור דלא הו"ל לאסוקי אדעתיה, ובאדם המזיק לא שייך הפטור דלא הו"ל לאסוקי אדעתיה לשיטת הרמב"ם דסובר כהרשב"ה ופליג על התוס' גבי מעשה דההוה גזר דבטש בכספתא, משום דכיון דגהבאר דעיקר הפטור דלא הו"ל לאסוקי אדעתיה הוה פטור בעשיית המזיק, ומה שנגע לעשיית המזיק גם אם אשו משום חצירו בעינן כל החנאים דממונו וע"כ שפיר שייך זו הפטור דלא הו"ל לאסוקי אדעתיה דחסר פשיעה דדבר הניזק.

ולפ"ז ותבאר היטב דברי הראב"ד הוה בש"מ שכתב על הא דרצ כהנא צוה"ל אבל מדליק בחוך של חצירו משלם כל מה שבתוכו דלא חמרינן מה קמה בגלוי אף כל בגלוי הלא בענין כי הלא אש מעלמה דהיינו מדליק בחוך שלו וכו' אבל מדליק בחוך של חצירו חייב דמזיק צידים הוה ולא גרע מיטן עכ"ל, ונראה דכוונתו למה שביארנו דמדליק בחוך של חצירו חשוב שעושה המזיק צידים, ופירש הראב"ד בסכרה רצ כהנא שסובר דהיכא שנעשה המזיק צידים לא שייך כלל פטור של לא הו"ל לאסוקי

בדיני אדם מועד לעולם ובעיני פשיעה ממש, ומכיון שבעיני פשיעה בדבר הכיזק יש צורך פטור של לא הו"ל לחסוקי אדעתיה והדברים מצוירים בטעמם.

אדעתיה ותלוי בדיני אדם מועד לעולם, וזהו מה שכי ולא גרע מישן דיש צורך דין אדם מועד לעולם עיי עשיית האש, ורצח פליג ב"ז וסובר לעשיית האש אינו תלוי

סימן עד

בדין בור ברשותו

רשותו לא שייך כלל למילף משורו אפי"כ דרש"י ס"ל דגם בהפקיר רשותו שייך למילף משורו, ואפי"כ יקשה באמת למה לרב לא נחתיב בהפקיר רשותו משום שורו וכשאר ממנו שהגיתון ברה"ר.

ואפשר לומר בפשטות דאף דרש"י ס"ל דבהפקיר רשותו ולא צורו ג"כ שייך להיזבי משום שורו אם משורו למדנו, ולא שייך צורך פטורה דרשות המזיק כמו דלא שייך על צור כיון דמיקרי תקלה ברה"ר דלא הי' לו לקרב צורו סמוך לרה"ר כמו"כ לא שייך על שורו, אבל כל זה הוא רק למי"ד צור ברה"ר הי"ז דס"ל דגם ברה"ר כיון דסמוך לרה"ר הוא הו"ל על הבור שם תקלה, אבל למי"ד צור ברה"ר פטור ומשום דהורק ברה"ר מאי צ"ע והיינו דס"ל דאין על הבור כלל שם תקלה, וזה בודאי דלעיקר חיובו של צור בעינין שיבי' על הבור שם תקלה, דרק באופן זה הייבחו תורה, והי"ה דעל החיוב של משורו למדנו יפטר ג"כ צבור ברה"ר משום דגם למי"ד משורו למדנו נראה דזה ודאי לריק שיבי' על ממנו שם תקלה, ומשום דהלא עכ"פ גם למי"ד משורו למדנו בעינין למילף מצור על עיקר חיובו, דצבור לא מצינו חיוב על תקלה שאין דרכו לילך ולהזיק, אלא דאחר דגילתה ההורה דבור מהויב על תקלה, דין זה ילפינן בכל המזיקים וגם שורו מהויב על תקלה אבל רק באופן דהוי תקלה. וכיון דמי"ד צור ברה"ר פטור ס"ל צור ברה"ר אין עלי' שם תקלה כלל, אפי"כ גם על החיוב של משורו למדנו יפטר צבור ברה"ר. ולכן ניחא שפיר לרב, דלטעמיה דס"ל צור ברה"ר פטור — פטור על צור ברה"ר אף משום שורו. ועוד נראה דאפילו בלא"ה יפטר מטעם רשות המזיק. ואפילו אם נימא דאם צור ברה"ר הי"ז ליכא כאן פטורה דרשות המזיק, אבל אם צור ברה"ר פטור שפיר נובל לומר דאיכא כאן פטורה דרשות המזיק ורב הכי ס"ל צור ברה"ר פטור ופשוט.

ויש לפרש בשיטת רש"י פירוש אחר דבאמת לכוי"ע מלא הסברה אמרינן דמצורו למדנו ולא משורו, וכן סובר שמואל, אלא דלרב כיון דסבר דצור דחייבתו תורה דוקא צבור ברה"ר ליכא למילף כלל מצור חיוב של ממנו צאצו סכיני ומשאו, וכן מפורש באמת בדברי בעה"מ שגם שיטתו כשיטת רש"י שכתב בזה"ל: «ומסתברא לי דרב ושמואל דפליגי בלא אפקרינהו, היינו טעמייהו משום דס"ל לרב צור שחייבה תורה זה צור ברה"ר אבל ברה"ר מאי אמר

ב"ק דכ"ה ע"ג, בפלוגתא דרב ושמואל צאצו סכיני ומשאו דלא אפקרינהו אם משורו למדנו וחייב הכלים או מצורו למדנו ופטור הכלים. רש"י ז"ל פירש דפליגי צבור שחייבתו תורה דרב סבר צבור ברה"ר דוקא חייבתו תורה וצור ברה"ר פטור ושמואל סבר דגם צבור ברה"ר חייבתו תורה. ודברי רש"י יש לפרש בשני אופנים. אם נימא דכלאו הככרה והפסוקים לכוי"ע מלא הסברה לחוד, היינו אומרים דמשורו למדנו כיון דממנו הוא, והי' חייב בהן על הכלים, אלא דצור פליגי דשמואל לטעמי' דס"ל דצור דקרא מיירי אף צבור דאיה ליה בעלים ואף בהפקיר רשותו ולא צורו ומי"ד פטר צור קרא מכלים, אלא אף צור של ממנו אין ללמוד משורו, ומשום דרש"י ס"ל דגם בהפקיר רשותו ולא צורו שייך למילף משורו, — (ולא כמו שכתבו התוס' ושאר הראשונים דבהפקיר רשותו אף לרב לא שייך למילף משורו, ומשום דאם משורו למדנו בודאי דפטור דשור ברה"ר פטור מטעם דאמרי' חוץ מרשות המיוחדת למזיק (צ"ק ע:)) כמושי"כ ההוס' הו' כטעמים שכתב הרמב"ן במלחמות יעו"ש שני פעמים למה לא שייך למילף לרב בהפקיר רשותו (משורו), — וכיון דגלי קרא דגם בהפקיר רשותו ולא צורו פטור על הכלים בעי"כ לריבא לומר משורו למדנו. אבל רב דס"ל דצור דקרא מיירי דוקא צבור ברה"ר ואין לנו גילוי מקרא דלא מילף משורו ומשוי"כ אמרינן דמשורו למדנו, ועי"פ פירוש זה נובל לומר שפיר דגם רש"י יסבור כדעת התוס' דגם לרב דאמר משורו למדנו היינו רק דעדיפי מצורו אבל עכ"פ לא גרע מצורו אלא דגם חיובי שורו איה צור.

אלא דל"ע לפי"ז למה באמת לרב לא יתחייב בהפקיר רשותו ולא צורו מטעם שורו דאף דצור דקרא מיירי דוקא צבור ברה"ר, אבל יתחייב מטעם שורו כיון דרש"י סובר דגם בהפקיר רשותו ולא צורו שייך למילף משורו ולחייב בהן את הכלים. ובשיטתי' בתוס' חלמיד רי"פ ר"כ באמת לומר כן דלרב יתחייב בהפקיר רשותו ולא צורו מטעם שורו ויתחייב בהן על הכלים ועי"ש שדחו זה משום דאפי"כ רב דלא כריי ודלא כרי"ע דפליגי צבור ברה"ר ועי"ש דמסקי דמטעם שורו ליכא למילף משום דהוי ברה"ר המזיק וכמושי"כ התוס'. אבל בדעת רש"י אפי"כ לומר כן דאי נימא דבהפקיר רשותו ולא צורו לא שייך למילף כלל משורו, אפי"כ לומר כלל דשמואל מוכרח לסבור דצור ברה"ר חייב, ומה יליף. לריבא לומר משורו למדנו וכשניית, כיון דבהפקיר

הלכות   הקדמה   גדולות   יז

ולגדע עבודה זרה [אשרות אלילים]^ל קכז (—) לאכול קדשים^ל קכח (—) ומעשר שני בירושלים^ל קכט (—) לשבות עבדך ואמתך ובהמתך כמוך קל (—) שמח לוי וגר יתום ואלמנה בשילוש רגלים^ל קלא (רד) השב אבדה קלב (קצד) ושילום גזל קלג—קלז (קייח) וחמשה חומשין^ל קלח (—) גר שבת^ל קלט (—) גר חנוכה^ל קמ (—) נבלה לגר תושב^ל קמא (רז) לאהוב גר צדק קמב (—) אהוב משפט קמג (—) צדוק הדין^ל קמד (נו) להיות תמים^ל קמה (קצה) לעשות צדקה קמו (—) לרדוף צדק קמז (—) לגמול חסד^ל קמח (—) שמחת כלה^ל קמט (ר) שכר שכיר ביומו קנ (רג) לטעון קנא (רב) ולפרק עם חבירך קנב (קמח) שילוח הקן קנג (קצג) והכן יתד על אזנך^ל קנד (—) ליראה מן החכמים^ל קנה (ריו) מצות חליצה קנו (רסז) ויבום קנז (רח) צדק הינין קנח (יע"ט) ושילום מדות קנט (—) ביעור שביעית קס (קלא) וידוי מעשר קסא (קלב) מקרא בכורים קסב (סז) ומצות הקהל^ל קסג (—) והתקדשתם והייתם קדושים^ל קסד (—) והוי שפל רוח^ל קסה (קפח) למחות זרעו של עמלק קסז (צא) לשרוף גוֹתר באש^ל קסז (רס) לקום מפני שיבה^ל קסח (— ע"ט) ולהדר פני זקן^ל קסט (קנו) ביעור חמץ קע (קמח) וכיסוי הדם קעא (קט) וטבילה בזמנה^ל קעב (פג) ומצות נדרים ונדבות ועולות ושלמים קעג (סס—עב) וחמא [חטאת ואשם]^ל קעד (עג) להתכפר בתחנונים ובקרבת קעה (קח) טמאים לטהר (בהזאות) [הזאה] וטבילה וקרבת (אחד) כראוי קעו (יז) מצות מלך לכתוב לו ספר תורה לשמו קעז (לח) מצות כהן גדול ליקח בתולה קעח (—) להביא פר הבא על כל המצות^ל קעט (—) ופר יום הכפורים קפ (—) ועשירית האיפה [לחינוך] קפא (ח) (חביתי כהנים) [חביתין]^ל 25.

פירוש הרע"ז הילדסהיימר

הנחות הרא"ש טרויב

24. ע' ראש"ט, ואפשר לסייעו מלשון אזהרות ר"א הזקן (עמ' 57) "שמח כלה בהטיית חנה", ואזהרות ריב"ר (מו ע"ב) "ולשמח חתנים היות שמחת עולם בראשם". אולם ביראים סי' רכח מבואר שהכוונה למצות "ושמח את אשתו אשר לקח" (דברים ד, ה) וכ"ג מאזהרות ר"ש (עמ' 141) "נקיות לבית לבא לשמות בכלה", ובאזהרות רשב"ג (עמ' 66) "וחתן כל שנתו יהיה נקי לביתו". (רנצ"ה הע' 387).

25. ממוני המצוות שהולכים בדרך הבה"ג גר' לא כהראש"ט שחילקן לשתי מצוות, וכן נקטו האחרונים בדעת בה"ג דהוי מצוה א'. (רנצ"ה הע' 409)

המליץ נוטל מה שהמליץ שגא' ופסילי אלהים מגדעון וכ"ה צע"א מח. ופמ"ק מנה בזה ו' מצות. לב. תרווייהו מקרא דואכלת לפני ה' אלהיך מעשר דגנך כו' וזכורות צקן ולאנך. ועי' רמז"ן בתוספותיו סי' א' ורמז"ס עשין פט וע"ל דצרינו אות ה'. לב. ושמחת והלוי והגר והיתום והאלמנה, הרמז"ס כללם צמחות שמחת הרגל, וע"ל דצרינו אות ג'. לד. הרמז"ס לא מנה רק חומש דתרומה וכללו עם קודש ונטע רכעי ומע"ש חישב לחלק המנוה, ודגזילות כללו דין האשם וכן דמעילות רק דנקטו בזה"מ צעשה קי"ח אגב תרומה. לה. ע"ל אות לו. לו. סמ"ק מנחה צסי' רל"ט.

לו. סמ"ג מנחה צעשין יז ופירשה להצדיק דינו של השי"ת מפסוק וידעת עם לנצח כי כאשר ייקר וגו'. למ. מנחה הרמז"ן בתוספותיו סי' ת. לו. צ"מ ל, א את הדריך זו גמילות חסד. מ. צרכות סא, א מכאן למדה תורה ד"א שיחזור גדול עם הקטן בשושבינות. מא. וע"ל דצרינו אות כא. מצ. צ"ק מא, צ את ה' אלהיך תירא לרבות ח"ת, והרמז"ס צשורש צ' הקשה עליו מפני מה לא מנה ג"כ כבוד צעל אס ואשת אצ ואחיו הגדול, והרמז"ן השיב יפה שהס כלס נגריים לכבוד אצ ואס ע"ש. מג. חישב ככאן המנוה המוטלת על כל יחיד לילך הוא ונשיו ועפיו, וחשנה ג"כ כפרשה להיותה מצות המלך והנצור. מד. עי' רמז"ן שורש ד' שפירשה להיות קדושים מלהטמא באכילת השרצים והרמשים. מה. עי' יראים סי' כב. מו. ע"ל דצרינו אות יז. מו. עי' קידושין לב, צ ולג, א. מח. הרמז"ס לא סבר להא דמנוה בזמנה, ומנה דין הטבילה דרכו. מט. כנ"ל להגיה ע"ל דצרינו אות ג. ג. ע"ל

נה (קלה) השמטת שביעית. עשה זו ליתא במנין העשין להבה"ג, גם בה"ג כתי' רומי ליתא והמגיה כאן הוסיפה מדעתו. (רי"פ) קכו. לאכול קדשים. קכח. ומע"ש בירושלים. שגה בזה, דודאי להבה"ג קדשים ומע"ש אין נמנים אלא מצוה אחת דנכללו בקרא בציווי אחד כדרכו של בה"ג כיו"ב למנותן לאחת כמו אתנן ומחיר, עמוני ומואבי וכיו"ב, כ"ש כאן דגם מסקנת הרמב"ן כך הוא וכמש"כ

הרשב"ץ עשין ס"ג עי"ש. (רי"פ)

יה הלכות הקדמה גדולות

קפב (—) כל מעשה יום הכפורים קפג (—) מצות כהנים ללמוד לעשות יציקות²⁶ קפד (—):
 ובלילות קפה (—) ופתיתות קפז (—) מליחות קצו (—) תנופות קפח (—) הגשות קפט (—) קמיצות
 קצ (—) הקמרות קצא (—) שחיטות²⁷ קצב (—) ומליקות קצג (—) קבלות קצד (—) והזאות קצה (רכג):
 השקיית סומה קצו (קפא) ועריפת עגלה קצז (קי) מהרת מצורע אדם ובגדים ובתים קצח (כו):
 ונשיאות כפים²⁸ קצט (קפד) ועשיית מעקה ר (—) ומקרא מגילה²⁹ הרי אילו מאתם
 (וארבעים ושמונה)³⁰ מצות על כל אחת ואחת קום עשה.

אלו פרשיות²⁷ חוקים ומשפטים המסורים לצבור³¹.

א (קעו רלב רלג רלד) פרשת סנהדרין גדולה וקטנה דיני נפשות ודיני ממונות עבד עברי

פירוש הרע"ז הילדסהיימר

26. בנוסח הילדסהיימר הגירסה מאתיים כמו שהוא לקמן בסוף הלכות הספד וכמו שמנה והגיה הראש"ט. והא דאמר ר' שמלאי במכות דף כ, ב רמ"ח מ"ע (והביאו הבה"ג לעיל לפני המנין), צ"ל דאותן מ"ח הנוספות על תרי"ג נכללות באמת בתוך הלאווין ועשין ורק נסכמו לבדן מפני גדרן (רעז"ה). ויש מפרשים שא"צ להגיה, דבין הרמ"ח המנויות לפנינו יש מ"ח מ"ע שהן מדרבנן. (רנצ"ה במבוא הע' 4, ע"ש)

27. לכוונת השם "פרשיות" שבבה"ג (ובמוני מצוות נוספים) נאמרו כמה פירושים. מדברי הרמב"ם (שורש שביעי ועשירי) נראה שהבין שהכוונה למנות כל פרשה הכוללת את עיקרה של המצווה עם הקדמותיה ופרטי דיניה במצוה אחת. מדברי הרמב"ן (בהשגותיו סוף שורש שלישי) נראה שהפרשה כולה כפי שהיא כתובה בתורה יש למנות במצוה אחת למרות שהיא כוללת מצוות חלוקות עשין ולאווין. כחובות הלבבות (שער י' פ"ז) כתב "מצוות שחייבין בהן הצבור ואין היחיד חייב בהן". בדרשה הארוכה המופיעה בנוסח הילדסהיימר לפני המנין נראה ש"פרשיות" מלשון פירוש, ו"המסורין לצבור" — לחז"ל, היינו מצוות שעיקרן מד"ת ופירושן מד"ס דו"ל הבה"ג שם "ושנו חכמים חמשה וששים פרשיות גופה של תורה וכל פרשה ופרשה פירושה חכמי ישראל" (ועי' רי"פ פרלא ח"א עמ' 10). ובספר המצוות לרב חפץ בן יצליח כתב הרב חפץ "ומהם מי שקבע את הדברים התלויים לדעתו בשקול הדעת של השופטים וזולתם כפרק מיוחד והן ס"ה מצוות". (רנצ"ה הע' 421)

הגהות הרא"ש טרוב

דדברינו אות כז. נא. על מנות אלו ע"ל דדברינו אות י. נב. נמנחות יח ומוספתא דמאי לימא וע' חולין קלב ונרש"י שם, ובאמת הרי ט"ו עבודות זולת שחיטה ואף כי היא כשרה זור, ואלו כוונת הגאון לשחיטת פרה ופרו, או דסנר לכתחלה היא מוטלת על הכהנים. נג. ע"ל דדברינו אות כז. נד. ע"ל אות לו. נה. הרי אלו מאתים מנות על כאו"ח קום עשה כ"ל, וכ"ה בסוף הלכות הספד בסוף הספר.

א*. ע' רדכ"ז ח"ו סי' שני אלפים קי"א.

הגהות הרב יוסף זכריה שטערן

(הראש"ט בהערה א* ציין לשו"ת הרדב"ז. התשובה העתקה על כריכת הספר של רבינו, ומכיון שיש בהעתקתו קצת שינויי לשון מלשון הרדב"ז כפי שהוא לפנינו, הבאנו את לשון רבינו) רדב"ז חלק ר' שני אלפים קי"א על מנין המצוות שכתב בה"ג שהם שס"ה מל"ת ומנה ע"א שיש בהם ענשים ואח"כ מנה הלאווין שיש בהן מלקות, ולפי מנינו רע"ז לאווין וע"א עבירות שבמיתות ששה ענשים הרי שמ"ח ל"ת ועדיין חסרים י"ז לאווין. וכ"ת שיש בכל הפרשיות מקצת לאווין להשלים, א"כ הוי להו טובא. ותו שהרי כתב בתחלה הרי אלו שמ"ח משמע דמנין הפרשיות לחוד.

גם מנין העשין אינו מכון אפילו שיהיו הפרשיות בכלל החשבון ומה ראה למנות הפרשיות בכלל העשין כיון שיש בהן כמה לאווין. ושיטתו ברור שהפרשיות בכלל העשין, שהרי מצוה לעשות פרשה פלונית בדרך כך וכך, שהרי העשין שמונה קפ"ג וס"ה פרשיות יעלה רמ"ח, ואם שמונה מקצת מ"ע בפרטות עם כללות בפרשיות, כבר השיגו בסהמ"צ בשרשים.

והקושיה הראשונה חזקה שהיא מדידה לדידה כפי מנינו, ואני סובר שלא מנה אלא הלאווין של פסח ראשון ויש ג"כ לאווין בפסח שני, וכן מנה שלא לעשות מלאכה בשבת ויו"ט בכלל, שני ימים של פסח וסוכות ועצרת ור"ה ויו"כ, ובפסח שני יש עשרה לאווין ערל בן נכר תושב ושכיר לא יאכל אל תאכלו נא ולא בשל מבושל לא ילין לבקר זבח חג הפסח לא תוציא מן הבשר חוצה ועצם לא תשכרו בו לא תותירו עד בקר הרי י', ושבעה במלאכות הרי י"ז החסרים מהמנין. (ריז"ש)

הגהות הראש"ט אות נב ... ואולי כוונת הגאון לשחיטת פרה ופרו. עיין בזוהר הרקיע ... [אצ"ל: עשין] ס"ק מ"ו מש"כ בזה. עי' שאילת יעב"ץ י"ב סי' קי"ב עיי"ש, וכדבריו מבואר להדיא בחידושי הרב מאירי ביומא כ"ה ע"א עיי"ש, וכ"כ עוד שם ל"ב ע"ב עיי"ש. ועי' ג"כ בספר חסידים השלם סי' ש"ה, וע' כתובות קי"ו ע"א ובמ"ר פרשת נשא ובפרשת אחרי, ובצל"ח ברכות ל"א ע"ב וביבמות ל"ג ע"ב בפירש"י ד"ה שחיטה ובשו"ת הרא"ש כלל פ"ב סי' א' ובשו"ת חכם צבי סי' מ"ד ... היטב. ועי' שעה"מ ספ"ד

מהלכות ביאת מקדש, (רי"ג)

משנה, וא"ש. וכהאי גוונא ממש איכא נמי למימר לענין שטרי מו"מ דפסולים מאוחרים למ"ד כותבין שובר, וכשרים למ"ד אין כותבין שובר, כמבואר בצ"צ קע"א ז', ואין קו"ל כותבין שובר ע"ש, ואתי שפיר ג"כ.

הגה כי כן מיושז פסק הרמב"ם דפסק כר' מאיר דנדריס לגבי ר' יהודה, דס"ל ר' יהודה נמי לא פליג לענין לשון בני אדם ונדריס וכר' מאיר סבירא לר', ומי"מ לענין שטרות פליג דיש לעשות תקנה בזהיפוך מלשון בני אדם, שלא יארע מכשול בגט שיכתבו בחדר קודם שטערו בית דין ויכתבו בו סתם ואת"כ ימלכו בית דין להתעבר ויהי מאוחר למפרע כיון שכתוב בו אדר סתם, לכן עדיף לתקן בזהיפוך שיכתבו הראשון סתם, אונס ר' מאיר סבירא לר' אין כותבין שובר ואזל נמי לטעמי' דאקני משתעבד אפילו בלא פירש רק אחריות סתם כנ"ל, (אפ"ג דס"ל אחריות לאו ע"ס, מי"מ בפירש לו אחריות גם דאקני בכלל), וא"כ כל המאוחרים כשרים, והוא הדין לגט, ואין כאן מכשול באיסורא רק ממון דאחיבה למחילה, אך ר' יהודה נהי דסבירא לר' להדי' בצ"צ ק"ע ז' אין כותבין שובר, מי"מ ס"ל אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם ומשכח מאוחר פסול כנ"ל, וה"ה לגט מאוחר וממילא יתוקן כתיבת שטרות כנ"ל, ולעולם בנדריס מודה לר' מאיר ואתי שפיר פסק הרמב"ם (כר"י) [כר"מ], ומיושזים נמי דברי המחבר כנ"ל רד"ג, ודו"ק רלה.

מסמך גאולה לגאולה עדיף. דע דלפני"ד, וכן משמע ברמב"ן סוף (שער) [שורש] ז' מספר המלות, דעיקר פורים וחנוכה לאורייתא מקל וחומר דר' יהושע בן קרחה לקמן י"ד ע"א, וק"ו לאורייתא [היא], אלל דסגי בשום זכר לנס, ואנשי כנסת הגדולה תקנו לקרות מגילה ושמהה ומשמה, וכן בחנוכה תקנו חשמונאים נרות, וכל זה דברי קבלה ודרבנן, אבל מן התורה מחוייב לעשות שום זכר לנס רלה. ועיין ברדב"ז [הישנות ח"ד סי' י"ג] וחכס לזי [סי' ק"ו] ומייתי לכו המגיה במשנה למלך פ"א ממגילה ה"א [ולרדב"ז] דורזיזים מקדימיז דוחה לעשיית מצוה מן המוצר, דלעולם מצוה לזר

טעות סופר ולא משכחת אלא בשפירש להדיא אחריות וזה לא שכית שיכתוב לחצאין דקנאה, ולא דאקני, אלא מסתמא כותב שניהם כן פ"י רשב"ם שם, וא"כ ליכא שום חששא משו"ה כותב בשטרות אדר (ראשון) [שני] סתם, משא"כ ר' יהודה ס"ל כהלכתא אחריות טעות סופר ורוב שטרות אין מפורש אחריות להדיא וק"י"ל בכי האי גוני סורף מרקנאה ולא מדאקני וכמחבר סי' קי"ב סעי' א', ואיכא למיחש לכניל משו"ה תיקנו בשטרות לכתוב אדר ראשון [סתם ואדר שני] להדיא. ובפ"פול שם הארבת"י. עכ"ל. וע"ע מה שהאריך מרן בזה ביתר ביאור בשו"ת או"ח סי' קס"ג ד"ה ואמנם דעת הח"מ, ובחי' נדרים סי' ע"א, ד"ה והנה הרמב"ם, עי"ש. רלה) עד כאן חי' סוגיא ד"אין בין א"ר לא"ש" ה"ל. **רלה** שיטתו זו של מרן בדין תנוכה ופורים, מוזכרת פעמים רבות בספריו, עיין שו"ת או"ח סי' קס"א ד"ה ואמנם, סי' ר"ח ד"ה ומ"מ וקראת, שו"ת יו"ד ססי' רל"ג, חי' שבת כ"ב ע"א ד"ה פטולה, שם כ"ג ע"א ד"ה והיכן, חי' סוכה (הגמ"ח, תשלי"ד) מ"ו ע"א ד"ה ואני אומר, ובסוגיין בחי' למסכתין לעיל ב' ע"א ד"ה והתנן, ו' ע"ב ד"ה ע"כ ג"ל, ובמועתק לעיל בהערה רכ"ח ולקמן הערה רל"ח. הודפס מאתר אוצר החכמה

ולא קשה מידי. ומיושז נמי קושית הש"ך [י"ד] סי' ר"כ [סקי"ז] על המחבר, דזהלי נדרים מייתי נמי פסק הרמב"ם, ואלו בגטין ושטרות פסק כהר"ש, והשתא אתי שפיר דס"ל דלא פליגי אלל בשטרות, אבל בנדריס כולי עלמא לא פליגי, וק"ל.

ראיתי לכתוב עוד הפעם הסברא הנ"ל מסודר יותר כאשר כתוב פה לפניך. והוא, הש"ך ביו"ד סי' ר"כ [סקי"ז] הקשה דברי המחבר אהדדי, דלענין נדרים מייתי גם שיטת הרמב"ם כר' מאיר ולענין שטרות [בחוי"מ סי' מ"ג סכ"ח] וגטין [בא"ע סי' קכ"ו ס"ז] לא מייתי אלל דעת הר"ש, ע"ש. ולע"ד צדים לב מי"מ פסק הרמב"ם [ה' נדרים פ"י ה"ו] כר' מאיר, ודברי הכ"מ דחוקים בזה. וי"ל, דהנה הוא פסק פ"א מגירושין הכ"ה, דגט מאוחר פסול, ועיין הטעם בהרב המגיד, וכל הפוסקים פליגי עליו, והכ"מ שם הקשה דבר"פ גט פשוט [צ"צ ק"ס ע"א] משמע, דגט מאוחר כשר, ונדחק, ע"ש.

וי"ל דצ"ע ח"מ סי' קי"ב [ס"א] פסק רמ"א אפילו אי אמרינן אחריות דאקני נמי טעות סופר, מי"מ הגי מולי בלא כתב לו אחריות כלל, אך אי כתב לו אחריות ולא פרע דאקני, אמרינן דלא קבלו עליהו, ע"ש. וי"ל דזהו דוקא למאי דק"י"ל אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם וקנין דאקני דבר מחודש הוא, לכן אי לא פירש לא קנה, משא"כ למאן דאמר אדם מקנה, מהני גם זה. והנה י"ל לפי מה דאיתא צ"צ ק"ס ז' דלא חלקו צין שטרות לגטין, א"כ גם הרמב"ם מודה דגט מאוחר כשר, כיון דשטרות מאוחרים כשרים ולא חלקו צין גטין לשטרות, א"כ אין לנו להמליא חדושים מלכנו לפסול גט מאוחר ולחלק צינו לשטרות, וכה"ה איתא הכ"ה דגט פשוט שהקשה ממנו הכ"מ הנ"ל, אך אין הוא קיימא לן אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם, וממילא איתא לדברי רמ"א הנ"ל כשכתב לו אחריות סתם אין דאיקני בכלל, ומבואר בצ"צ קי"ז ז' דשטר בלא דאקני פסול כשהוא מאוחר, וכיון שלא כלל כ"י"ל שטר מאוחר כשר ממילא הדרינן לכללין דגט מאוחר נמי פסול מטעמים המפורשים שם בהרב המגיד ובספ

ר"ה י"ט ע"ב, וא"כ לדידן דק"י"ל העיבור הוא שלשים יום, א"כ אפילו אי לא היה כתיב השנית נמי היה סתם אדר שני, א"כ מפיך השנית לכתחלה קבעו בשושן, וא"ש, וממילא מוכח כפסק רמב"ם דהלכה סתם אדר אדר שני. [וע"ע בחי' לקמן ז' ע"א ד"ה דאמרן. רלה] ובחי' סוגיא "קונם יין" שבכת"ק הנ"ל, כתב בזה"ל: "נדריס סי' ע"א]: ר' יהודה אומר ראשון כותב סתם, בימי חורפי אחרתי דפליגי לשיטתם לפמ"ש לעיל קושית התומים סי' מ"ג [סקי"ח] דאתי לידי תקלה אם אחר כתיבת השטר יהיו גמלכים לעבר החדש יהי' השטר מאוחר ובאורך הימים לא יתנו לב לדבר ע"ש. והנה בגיטין ליכא למיחש לחיפוי בת אחותו בכי האי גוני, דהני מילי מסורים לסנהדרין דיני גפשות ועמדו על החקירה ויוציאו משפט לאורה, ומשום פירות וכן בכל שטרי חובות שיהיו מאוחרים ויפסיד המלוה לא יחוש, דביום שמעו העיבור יביא לב"ד ויכתבו עליו, ואי לא עביד איהו אפסיד נפשי, ועיין תוס' גיטין סוגי' שמא יחפה [י"ז ע"ב ד"ה עד], וליכא חששא אלא מי שלא נשתעבדו לו בדאקני וקנה גכסים אח"כ ויוציא זה שטר בסתם אדר ויגבה מהם כאלו הוא קדם. עיין רשב"ם בב"ב קנ"ז ע"ב ד"ה הא מני ר"מ היא ע"ש, דלר' מאיר אחריות לאו חתם סופר <על הש"ס> - מועד ד / סופר, משה בן שמואל [עמוד 215] {726077}

ולבקדים רלו). ואם כן קשה כיון דמחויבים מן התורה לקבוע זכר לנס א"כ מ"ע דחלו לאדר שני משום סמיכת גאולה לגאולה, הלא זריחוס מוקדמיים עדיף עפי. וי"ל משום הכי תקנו מדינה באדר ראשון צ"ל וט"ו לאסור בהספד ותענית עכ"פ, וילאו בזכר חובת דאורייתא, שכבר עשו שום זכר לנס, ושזו מנחתה דדברי קבלה דחו לפני משום [מסמך] גאולה [גאולה רח), כנלע"ד רלס).

[מסמך גאולה לגאולה עדיף]. מי שנעשה לו גם באדר, נראה כמ"ש מג"א ס"י תרפ"ו לעשותו בשני, דלא שייך אין מעצירין על המלות, דהשתא דעשו אנשי כנה"ג השני לעיקר לענין נס משום מסמך גאולה לגאולה, א"כ הראשון הוא שצט ולא שייך אין מעצירין על המלות דעדיין לא הגיע זמנו, והש"ס דקאמר אין מעצירין על המלות, היינו על אנשי כנה"ג גופייהו, דהיה להם לתקן בראשון משום אין מעצירין, אבל השתא דתקנו בשני משום גאולה לגאולה שזו נעשה בראשון שצט לעניינים אלו, והשני הוא אדר רמ).

מסמך גאולה לגאולה עדיף. פירש"י פורים לפסח. ולכאורה נ"ל המשך הניסים אהדדי, דאמרו במדרש סעודת אהשורות קפ"ז יוס, התחיל בתשרי בהכנסת שנת שלש למלכו [דמלכי או"ה] מתשרי מניין [ר"ה ג' ע"א], והגיעו קפ"ז יוס לימי פסח ואכלו חמץ בפסח עיין ברבא רמא). ואמת אם התחיל מר"ה תשרי

ממש אין החשבון מכוון. עכ"פ נ"ל שאנשי כנסת הגדולה ראו זה ועצרו השנה ההיא שלא יגיעו לימי הפסח, וכלו קפ"ז יוס בימי פורים ע"ו אדר שני, ע"כ קצבו גם עתה כנס צו בחדש אדר שני. — וי"ל היינו דשאל לחכמים יודעי העתים שיודעים לעצור השנה ולקבוע חדשים [לקמן י"ג ע"ב], כי בלשאר אבי ושתי נהרג לביל פסח, וא"כ באותו יוס ריע מזלי דשתי ואין להאשים אותה כל כך כי לא רתה לבוא כי נחבלבל דעתה ומחשבתה באותו היום, אך כיון דיודעי העתים אמרו שאינו ניסן, א"כ נחייבה הריגה למלכות עי"ז רמב).

טעמא דרשב"ג מהכא דכתיב לקיים את איגרת הפורים הזאת השנית. [מבואר] דמקרא מגלה לריך להיות באדר שני, אבל בהספד ותענית שניהם אסורים. ולכאורה מ"מ"ג אם אדר הראשון אדר הוא, גם מקרא מגילה היה ראוי להיות צו, ואם שצט הוא, למה אסור בהספד ותענית, ונראה דהנה אמרי' העטם דלסמוך גאולה לגאולה עדיף, והנה אפשר להיות שהמן שה"י גם קוסם גדול ה"י ירא מזה ויהי חושב וממתין לשנה הראוי להתעצר ויהיו שני אדרים והפיל פור לחדש שנים עשר, כלומר ולא לחדש שלש עשר, וחדש זה לאו סמוך לגאולה. ובאמת כיון שראו הסנהדרין בגזירה, לא עיצרו את השנה אף שה"י ראוי להתעצר, כדי שיסמוך אדר לניסן ויגאלו עכשיו כמו מאז [בגאולת מלרים], וכן היה באמת שנגאלו אז ונעשו

בהספד ותענית. והנה בלא"ה גמי צריך עיון מה ראו באמת לקבוע פורים בשני משום מסמך גאולה לגאולה עדיף, הלא זריזין מקדימין למצות ואין מעבירין על המצות עדיף מעשות מצוה מן המובחר כמבואר בתשו' רדב"ז [הישנות סי' י"ג] ותשובת ח"צ סי' ק"ו ומשנה למלך ה"ל מגלה פ"א ה"ל י"א. ומיהו לזה י"ל דוקא במצוה שכבר מוטל עליו יש לו לזרו ולהקדים ולא להמתין, אבל מצוה שאנו מקבלים עלינו תחלה ועדיין לא נתחייבנו בה, לא שייך כל כך זריזין וטוב לקבוע ביום המובחר והיינו מסמך גאולה לגאולה, ואך לפי הנחה שהנחנו שעכ"פ מדאורייתא מחוייבים לעשות שום זכר לכל הפחות לאוסרו בהספד ותענית, א"כ מחוייבים לעשות מיד באדר הראשון משום אין מעבירין על המצות ובוזה מודה ר' שמעון בן גמליאל לר' אלעזר ב"ר יוסי, אך מה שהוספנו אהנו מגילה ושמחה ומשלוח מנות אהנו קובעים ביום המובחר בשני למימך גאולה לגאולה, ועיין כל זה פ"ק דמגלה וי"ו ע"ב ויובנו דברי כי הקצרת"י.

רלט) הגהות למסכתין. וראה לעיל ד"ה הא לענין הספד, וד"ה ע"כ נ"ל, ובמועתק בהערה רכ"ח.

רמ) שו"ת או"ח סי' קס"ג ד"ה ומי. וכ"כ בהגהות שו"ע או"ח סי' תרפ"ו בזה"ל: "ולפענ"ד לא אמרו בפ"ק דמגילה אין מעבירין על המצות אלא אנשי כנה"ג שתקנו פורים והיה להם לעשות אדיר עיקר משום אין מעבירין על המצות, וקאמר משום מסמך גאולה לגאולה עשו השני עיקר וממילא בלשון התורה אדר השני הוא אדר ולא הראשון כמ"ש התוספות הך סברא סוף פרק קונם יין [גדרים ס"ג סע"ב] ע"ש, וא"כ ממילא שוב אין לעשות יום נס שלו כי אם בשני שהוא אדר ולא הראשון, וק"ל, עכ"ל.

וראה ח"י נדרים ס"ג ע"א ד"ה אדר, ולעיל הערה רכ"ח. רמא) לא מצאתי לעי"ד באסתר רבה מזה. ועיקר הדבר והחשבון מבואר ביערות דבש, בריש הדרוש לו' אדר בסוף ח"ר, ושם בח"ב בדרוש שני לז"א משנת תק"ח לפ"ק בוד"ה והנה אם וכו', ע"ש, וראה עוד דרשות ח"א ק"ס טור ב' ד"ה לך (שער יוסף). רמב) דרשות ח"א קנ"ח טור ג', ד"ה אחז"ל. — וראה עוד שם קל"ז טור א', בהערה.

רלו) פלוגתת הרדב"ז וח"צ בזה מזכיר מרן פעמים רבות, עיין בח"י לעיל ד"ה ובוזה צדקו, ובמועתק לעיל הערה רכ"ח, שו"ת או"ח סי' קמ"ה ד"ה אלא יש, שם סס"י קס"ב, ח"י שבת קל"ד ע"ב ד"ה וראיתי, ח"י יומא כ"ח ע"ב ד"ה שהזריזין, ובמצויין שם, ובמועתק לפנינו להלן הערה רל"ח.

ובזהם סופר עה"ת, שמות, ע' ג"ח כתב מרן ע"ד דרוש מוסר בזה"ל: "ושמרתם את המצות, פירש"י אל תקרי מצות אלא מצוות שלא יחמיץ המצוה, פירוש, על פי מ"ש ברדב"ז [ח"א סי' י"ג] וחכם צבי [סי' ק"ו] אפילו אם ימתין יכול לעשות המצוה יותר מן המוכחר, מ"מ יקדים עצמו לדבר מצוה כי לא ידע מה יולד יום. וזה ילפינן מהקב"ה שמהיר [לגאלם] ולא הספיק בציקם להחמיץ עד שנגלה עליהם ממהקב"ה וגאלם, ופי' בו שחשש שמא יחמיץ בציקם של ישראל, פי' יבער היצ"ה שהוא שאור שבעיסה שבגופם שהוא בציקם ויחמיצם ולא יאכרו לצאת ע"כ (מזהיר) [מיהר] הקב"ה, מכ"ש שימהר האדם לעשות רצון קונו ואל יבטיח עצמו בהיום ומחר", עכ"ל.

רלח) ובשו"ת או"ח סוס"י קס"ב, כתב מרן לתרץ הך דורזין מקדימין למצות כדעת הרדב"ז ח"א סי' י"ג ודלא כח"צ סי' ק"ו, "ודלא תיקשי מפ"ק דמגילה וי"ו ע"ב דמשום מסמך גאולה לגאולה מעבירים אדר ראשון ועושים בשני, התם תחלת תקנה של אנשי כנה"ג שתקנו לעשות פורים תקנהו בזמן המוכחר, ולמיתה דצבור לא חיישינן [תמורה ט"ו ע"ב], אבל אחר שכבר הוטל מצוה אגברא אין לו לפלס, וזריזות עדיף" [וראה עוד לעיל הערה רכ"ח].

ושם סי' ר"ה, ד"ה ומ"ש דפורים, האריך ביתר ביאור במש"כ כאן, וכתב בזה"ל: "דפורים וחנוכה וכל ימי מגילת תענית לעשות זכר לנס ממות לחיים הוא דאורייתא ממש מק"ו, כדאיתא פ"ק דמגילה [י"ד ע"א], יעיין רמב"ן סוף שורש ב', מכל מקום היינו לעשות שום זכר לנס, אבל איכות וכמות הזכרון ההוא הוא מדרבנן, כגון קריאת מגלה ומשלוח מנות והדלקת נרות בחנוכה הכל מדרבנן, אבל לעשות שום זכר קצת ולכל הפחות לאסרו בהספד ותענית הוא דאורייתא מק"ו הג"ל. ובוה נתיישב לי מ"ט וסברא לאסור בהספד ותענית בי"ד וט"ו באדר הראשון, ממה נפשך אם אין עושין אותו פורים ממש מה ענין לאוסרו חתם סופר <על הש"ס> - מועד ד / סופר, משה בן שמואל [עמוד 216] {726077}

פרסום ניסא, כי רבים משכימים לפתחו, ומה שמדליק צפתח רשות הרבים היא רק מלוא מן המוצח, ואפילו הכי פליג ר' יהודה והלכתא כוותי, כדמוכה מרצנן הכ"ל דהעטי צצנת לפירקא, ואחי שפיר הכל וק"ל.

[בגר חנוכה פטור]. עיין צירושלמי [צ"ק פ"ו ה"ח] ומייתי ל"י רש"י צהודושי' שם [ס"ג ע"ג ד"ה ר"י], דאמרו ל"י רבנן ל"י יהודה בנר חנוכה אעפ"י שהניחה ברשות מכל מקום חייב, כגון אלו שטוין סוכות צפתחי חנויותיהן אע"ג דעביד ברשות, מ"מ א"ס הזיק חייב, וסבירא ל"י לרש"י דרבנן אמרו ל"י ל"י יהודה אי אחת מודה דבעלי סוכות חייבים לשלם אע"ג דעביד ברשות, והוא הדין בנר חנוכה, וכתב רש"י דר' יהודה סבירא ל"י לחלק נהי צסוכה עביד ברשות, מכל מקום אין חייב לעשותו ברשות הרבים דוקא, משא"כ נר חנוכה שמחוייב דוקא להניחה צפתח ביתו, ופני משה שם לא עמד בכוונת הרש"י, עיין שם ג.

רש"י ד"ה מצחין. ולא ברשות הרבים אלא בחצרו שצתיבן היו פתוחין לחצר. [עיין בדרשות ח"א דף ס"ה ע"ב ד"ה ולק].

תוס' ד"ה שהיה מונה צחותמו. [עיין להלן פ"ד ע"ב ד"ה מי].

דף כ"ב עמוד א': פסולה כסוכה וכמצוי. י"ל דנקט לשון פסולה דשייך בדאורייתא כמו שכתבו תוס', להורות נתן דנהי דהדלקת נרות צע"ס לאו דאורייתא, מכל מקום חנוכה גופי' וכל ימים עובים הקבועים על נסים דאורייתא נינהו, כדעת צה"ג דה"ל ומגילה וחנוכה דאורייתא, ופליגי צ"ה רמב"ם ורמב"ן צספר המלות צשרש הראשון סוף תשובה א' ותשובה צ', עיין שם. ולפע"ד לא יפלא כלל לומר דקל וחומר דלפינן פרק קמח דמגילה [י"ד ע"א], דאורייתא היא, השתא משיעבוד לגאולה אמרינן שירה ממיתה לחיים לא כל שכן, נמצא, מלות עשה דאורייתא לקבוע יום על כל גם, אלא שחכמים קבעו מה לעשות צו מעין המאורע, צזה לקרוא מגילה ולשלוה מנות, וצזה לומר הלל ולהדליק נרות, נמצא עיקרו דאורייתא ופירושו מדרבנן ג.

ובזה י"ל המשך דר' תנחום דוכצור רק לכאן — דצרה פי' וישב [פי' פ"ד ע"ז] פליגי, חד מפרש נחרוקנה צורו של צצות ולא ה"י צה מ"ס של תורה, וי"ל כוונתו צמה שאמר מה צצט וגו' לכו ונמכרו [צראשית ל"ז כ"ז — כ"ז] והלא א"ן קיימא לן צצז קשה מחרב כמבואר צצח צתרא ה' ע"צ. אמנם לפי זה גם קל וחומר הכ"ל ליתא משיעבוד לגאולה אמרינן שירה ממיתה לחיים לא כל שכן, הלא שיעבוד קשה טפי וליכא קל וחומר, וא"ס כן קשה א"ך אמר לשון פסולה, הא לא הוה דאורייתא, ועל כרחק ל"ך לומר אחר מהן תורה צצז קשה, משום שאינו יכול לקיים תורה ומלות צין הגויס, אצל צמרים ה"י צצז קל ממיתה, וסברא זו רמזא צ"צ ח' ע"א תוס' ד"ה יתיב וכו',

צצצצויס גויס ליכא מלוא רצה, והיינו מעטס הכ"ל. וא"ס כן הוא הדין צצצצויס קודס מהן תורה, ואפילו למה צכת צרמצי' [צראשית כ"ז ה'] צצארץ ישראל צמרו אצותינו המלות, מכל מקום הם מכרוהו לישמעאלים להורידו מלרימה, וצחון ל"רץ לא צמרו התורה, וא"ס כן צצז ק"ל, ויפה אמרו מה צצט לכו ונמכרו, ולא נחרוקנה צורו של יעקב צממי תורה, ועל כרחק הצור רק להורות מ"ס אין צו, אצל נחשים ועקרצויס היו צו, ואחי שפיר בהמשך, וק"ל ג.

ודע דאפשר לומר שאני צצז דמלרים דאלולי ילאנו משס לא קרצנו לפני הר סיני, ודון מיני' לענין פורים שעל ידי הנס ה"י קבלת התורה גם כן, דהדר קבלה צימי אצשורוש [כדלקמן פי"ה ע"א], והוא הדין לנר חנוכה שה"י עיקור ה"רה שר"ו להעצירו על הדת, לא צקשו להרוג אדם, אלא המקויס את התורה, דהרי משום הכי לא קצטום רק להודות ולהלל ולא לשמחת הגוף, פי לא נעשה נס לגוף רק לתורה ו' וא"ס כן נס חנוכה אחיא מלייחא מלרים, אצל לקצוע יוס עוב על נסים אחרים מנ"ל. וצזה פליגי קמחי דקמחי עיין מג"א סס"י תרפ"ו, ופר"ח פליג, וכבר הארכנו צזה צמקום אחר ג.

גר של חנוכה שהניחה למעלה מ"י אמה פסולה כסוכה וכמצוי ואמר רב כהנא וכו' משמיה דרב תנחום מאי דכתיב והצור רק אין צו מ"ס, מ"ס אין צו אצל נחשים ועקרצויס יש צו. י"ל בהמשך כך, כי מה שחלה נר חנוכה צסוכה ומצוי, י"ל משום דפי' רע של הגהש שולט צמקום ש"ב חוספת קדושה, כמשח"ל [צ"ר י"ה י'] שהטילה עין רע צתשמיט מטתו של אדם וחזה, וכן צשעת מתן תורה הטילה עין רע ונעשה עגל, כפירש"י על פסוק וא"ס לא יעלה עמך וגו' [שמות ל"ד ג']. והתיקון לזה, להציע צעיניו לדבר מלוא לתורה ולתעודה, כדכתיב [צמדבר כ"א ח'] וה"י כל הנשך וגו' והציע אל נחש הנחשת וחי, וכמבואר סוף פרק ראובו צ"ד [ר"ה כ"ט ע"א] דהאי והציע היינו שהסתכל כלפי מעלה ע"ש, ולכן כתיב [תהלים קי"ט י"ח] גל עיני ואצטפה נפלאות, כי גל עין ארתיות עג"ל — והנה הכי נמי צצניו משכן ומקדש לריכ"ס להשמר מהעין הזה, וכן פירש רש"י להדיא צציר השירים [ו' ה'] צצסוק הסצי עיניך מנגדי שהס הרהצוני ע"ש, ומשום כן נצטו צשעת המשכן לעשות סוכה דשלטה צ"י עינא דמלוא וקדושה, לסמות עינא דדין נחש וס"ס — וכן צצנין בית המקדש של שלמה ע"ה תיקן עירוצין ומצוי [כדלפיל י"ד ע"צ], וצעיין דשלטא צ"י עינא, וא"ס כן מסתמא [כן] גם צציקר חנוכו של בית שני שה"י צימי חשמונאים, כי עד אז לא ה"י להס צצט מושלים, וה"י מסורים תחת ידי א"י, אמנם אז צציקר חנוכה תיקנו נר חנוכה להנלל מעינא צישא ומשום הכי א"ס הוא צצזה למעלה מעשרים אמה פסולה כמצוי, כי טעם אחד לשלשתן. אלא ש"ס להקשות על זה אי סלקא דעתך דהכי הוא, וא"ס כן חזינן אע"ג שכבר עשו תקנה צמשכן הוצרכו לתקן עוד

מ"מ, ומ"ש דפורים, ובשו"ת יו"ד סוסי' רל"ג ד"ה וכבר הארכתי. לה) וכ"כ בקיצור בחו"מ מהדו"ת פ"ר וישב, ל"ה ע"א ד"ה והבור, ועיין ח"י ב"ב (ירושלים תשל"ז) ח' ע"ב ד"ה שבי. לו) עיין לבוש או"ח סי' תר"ע. לז) ע"י שר"ת או"ח סי' קס"ג וקצ"א.

לב) ח"י סוכה (ירושלים תשל"ד) ל"א ע"א ד"ה והמסכך, ועי"ש. לג) בספר מגין המצות שלו, מצות קום עשה, מצוח ק"א — קי"ט, קל"ט, ר'. לד) וע"ע להלן כ"ג ע"א ד"ה ואני אומר, ח"י גיטין ל"ו ע"ב ד"ה אא"כ, הגהות הש"ס מגילה ו' ע"ב, שו"ת או"ח סי' ר"ח ד"ה נתם סופר <על הש"ס> - מועד א / סופר, משה בן שמואל [עמוד 71] (726077)

יום הכיפורים

דרשה קודם כל נדרי תרל"ג הספד על רבינו בעל כתב סופר יצוק"ל

נה אתחיל לכתוב מה שאמרתי פה בלאשעף י"א קודם כל נדרי שנת תרל"ג לפ"ק, וגם חסדתי בו פטירת אמ"ו הגאון האמיתי רבן של כל בני הגולה המפורסם בכל קצוי ארץ לשם ולהלה חסידא ופרישא חריף ובקי סיני ועוקר היים שלשלת היוחסין כבוד שם תפארתו מו"ה אהרם שמואל בנימין אב"ד דק"ק פרעסבורג י"א, וזה החלי.

במדרש (ויקרא רבה כ, יב) א"ר חייא בר אבא באחד בניסן מתו בניו של אהרן, ולמה מזכיר מיתתן ביום הכפורים, אלא מלמד שכשם שיום הכפורים מכפר, כך מיתתן של צדיקים מכפרת, ומנין שיום הכפורים מכפר, שנאמר (ויקרא טז, ל) כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם, ומנין שמיתתן של צדיקים מכפרת, דכתיב (שמואל ב כא, יד) ויקברו את עצמות שאול וכו', וכתיב (שם) ויעתר אליקים לארץ אחרי כן, עד כאן דברי המדרש.

יש לרדק בדברי המדרש, הראשון כמה שאמר דלכן מזכיר מיתתן

ביום הכיפורים, שכשם שיום מכפר כך מיתת צדיקים מכפרת. קשה למה לי להזכיר מיום הכיפורים, הלא יום כיפור מכפר לבד בלא מיתת צדיקים.

ושנית, על מה שאמר "ומנין שמיתתן מכפרת", דרדק העץ יוסף הלא אמר שיליף מפני שהזכיר ביום כיפור מלמד שמכפר כמו ביום כיפור, ולמה לי להקשות עוד מנין שמיתתן של צדיקים מכפרת וכו'.

ונראה לבאר, דהנה בעוונותינו הרכים בשנה שעברה היה לנו דבר כזה, כי גלקח ארון אלקים בחודש טבת ב"ט לחודש, ומפני מה אני מזכיר מיתתו היום, אלא שדי יכפר לנו עוונותינו בזכותו כמו שאמר המדרש אצל בני אהרן, הגם כי לא אוכל לחדד תחת לשוני כי לא יעשה כן לגדול וצדיק כזה להזכיר אותו במנין קטן כזה, וכמו שאמרו בגמרא (כתובות ק"ג.) דרבי צוה שלא יספרו אותו בעירות רק בכרכים גדולים משום יקרא, ושנית מי אני ומה חיי כי אזכה לזכור ולספור אותו, הלא אין כבודו שאני שפל אנשים

^{א.} דרשה זו נאמרה בעיר באלאוואשגאש [בלאשעף] שהיה עיר מצער ותושביה מועטים.

כי לא נעשתה לפי כבודו, אקוה שלא יחשב לי לחטא, כי בודאי שבוכוהו יכפר לנו ד' חטאותינו, וגם לשפוך דמעות אשר הקב"ה סופרן ומניחן בבית גנוזיו (שבת ק"ה:).

והנה לבאר זאת איך מיתת צדיקים מכפרת, בתחילה נתן הדקדוקים אשר דקדקנו בו על המדרש ואח"כ יובן זאת.

ונראה דכוונת המדרש הוא כך, דהנה באמת יש שני מיני עבירות, עבירות שבין אדם לאדם, ועבירות שבין אדם לחבירו. והנה עבירות שבין אדם למקום יום הכיפורים מכפר (עי' יומא פ"ה:), ועבירות שבין אדם לחבירו - מה מכפר.

ונראה דעל זה מיתת הצדיקים מכפר, דהנה באמת העבירות שבין אדם לחבירו היינו מה שמדברים לשון הרע זה מזה, וכן שאר דברים כיוצא בזה.

והנה איתא בגמרא (סנהדרין צ"ח), דאין בן דוד בא אלא בדור שכולו זכאי או כולו חייב, וביאר א"י מני מישרים דק"ק פ"ב הכי, דאיתא בספרים דגלות ראשון היה על עבודה זרה גילוי עריות ושפיכות דמים (עי' יומא ט:), דהיינו עבירות שבין אדם למקום, וחורבן בית שני הי' על עבירות שבין אדם לחבירו, ולכן הוא בעוונותינו הרבים יתו משמונה עשר מאות שנה, דעבירות

במאוד מאוד אזכיר לאדם גדול וצדיק נשגב כזה, אשר כל העולם מלאים מרוב קדושתו ותפארתו ותורתו הגדולה ושיבתו הרמה, אשר נוכל לומר עליו כבירור כי לא הניח כמותו בעולם הזה, וכמו ששמעתי לפרש הכתוב (ירמ' ט, ט) התכוננו וקראו למקוננות ותבואינה, הכוונה כי צריך להביץ ולדקדק מאוד מי ראוי להספיד לאדם גדול, ואם כן מכח שני טעמים הנ"ל נוכל לומר שיותר הי' טוב השתיקה.

אולם על זאת תמכתי יתידותי, כי תלמידים נקראים בני (ספרי פ' אחתקן ו, ז), ואם כי הבן עושה לפעמים שלא כנגד כבוד האב, מדתו של האב לקבל ברצון הכבוד שעשה לו בנו, כי לא יוכל לעשות יותר מחמת עניותו ודלותו.

אהובי ורבותי, הדבר הזה יודע אני בבירור, כי א"י מחמת רוב אהבתו לתלמידיו, אשר גם אני תלמידו הקטנים, ימחול לי, הגם כי לא הי' הכל לפי כבודו, כי מה אוכל לעשות יותר, ולעצור במילין בפרט ביום כזה אשר בשנה העברה כשבא ד' לישב על כסא הדין ביום הדין הנורא יום כיפור, וראה אשר א"י יושב בישיבה ולומד עם תלמידים, בודאי גרמה זכותו להכריע כף המאזנים, אולם בשנה הזה בעוונותינו הרבים אשר חסר לנו, מי יוכל לשתוק ולא להזכיר זה, ולכן הגם

שבין אדם לחבירו אין מתכפרים עד שירצה את חבירו.

והנה עבירות שבין אדם לחבירו הוא כך, אם אחד יעשה עוולה לחבירו, או ידבר ממנו רכילות ולשון הרע מחלוקת וכדומה, הסברא נותנת דוקא אז יש עבירה, אם שכנגדו אינו עושה לו שום דבר לזה שחטא כנגדו, אבל אם הוא בעצמו ינקום ממנו וישלם לו מה שעשה, אז אין כאן שום עבירה, זה כבר פרע ממנו וגמלו השיב לו, ואין לו שום תרעומות. וכן אם אחד דיבר לשון הרע על חבירו, וחבירו דיבר עליו, אז גם כן אין בו חטא, כי פרעו זה לזה, ואולם אם ראובן דיבר רע על שמעון, ושמעון לא דיבר רע עליו, אז החטא נשאר עליו משלם.

וזהו כוונת הגמרא אם יהי' הדור "כולו חייב", היינו שכולם עשו חטאים שבין אדם לחבירו, אז יבוא משיח.

והנה מי הוא זה ואיזה הוא אשר מלאו לבו לומר שלא יעשה עוולה לאיש אשר דיבר ואשר בייש אותו רבים, או שדיבר עליו לשון הרע, הרי וק הצדיקים אמיתיים, ולכן אם מת הצדיק, והוא יבכה ויתאונן עליו, יכופר לו החטא שחטא כנגד הצדיקים.

ולחםביר הדבר האיך מיתתו מכפרת על עבירות שבין אדם לחבירו הוא כך, דהנה שמעתי בשם

ישמח משה אשר פירש הפסוק ויקרא טו, ל) כי ביום הזה יכפר עליכם, דהכוונה היא כי יום כיפור בעצמו מכפר, אשר כל איש ואשה עומדים בהיכל ד' ומתפללים ומתוודים לפני ד' ומתחרטים על עונותיהם, מכאן מוכח שכל מה שעושים בכל השנה מחמת טרדות הפרנסה ומחמת היצר הרע, אשר לא יוכלו לכבוש אותו, כי ביום הכיפורים אשר היצר אין לו שליטה כל כך (ע"י יומא כ.) נראה מה שישראל עובדים ועושים לד'.

וזה כוונת רבי אשר אמר עיצומו של יום מכפר (ע"י יומא פ"ה:), כוונתו כך היא, כי בעצם היום אם נתבונן זה בעצמו מכפר, כי אנו רואין ביום זה עד היכן קדושת ישראל מגיע, כי מקטן ועד גדול מקיימים ועושים כמו אשר צוה ד' אלקיננו, ואם כן היום בעצמו ממליץ טוב על ישראל. וזה כוונת הכתוב כי "ביום הזה" יכפר עליכם, היינו כמו שאמרנו כי היום בעצמו מכפר.

ומעתה נוכל להבין כי גם מה שחטא נגד צדיקים הוא גם כן מטעם היצר וחילוליו ומחמת מדות רעות אשר יש בכל אחד, והא ראי', כשימות הצדיק בוכה ומתאונן עליו, ומכח זה יש לו כפרה מה שחטא כנגדו ודיבר עליו לשון הרע ורכילות וכיוצא בזה, כי נראה כי על פי האמת הוא אוהב לצדיק.

נר א מ"י פ"ח מהלכות
מועל ומקול הלכה ב ג
סמני ענין ע"ה טו"ש ע"ח
סימן ע"ח ט"ק כ"ג
נ"ה ב מ"י פ"ח מהלכות
מגלים הלכה א:

לעולם יכנס אדם בכי טוב.

מקדק ר"ת ממקדקים כניסה
ליציאה דכנסנך^א מעיר אחרת איירי^ב מליניף צריש
פסחים (דף ד. ו. וס"ו)^א מאבדנה למספרה סגי לורח ממות דכתיב
וישכס אצרהס צבקר ודלמח משוס כי טוב הוא ללא השכס אלל ודלי
מצינו לל שייך למימר שאלל צבי
טוב שמכיר המוקשים והפחמים
ואע"ג דהכא מיימי קרל ואחס לא
תללו איש מפתח צימו עד צקר
משמע דמצימו נמי מיימי יל לומר
דכיון דהוא סכנתא חשיב כמו לעיר^ב
אחרת וצ"ק דמענין (דף י. ו.) מיימי
קרל דהצקר לור ור"י אומר דאין
לדקק צוה דלורמיה דגמרח צהכי
צפרק צמה מליקין (ז"ה נכס וזה
צין השמשות כהרף עין זו נכס וזה
יואל וצפרק עושין פסין (שירויין דף
כ"ה.) נמי אמריין אלל אדס מטפס
ועולה מטפס ויורד והל דליף מושכס
אצרהס צבקר ספיר יליף למשוס כי
טוב לל היה כרץ לאחר מין דאלו לדבר
מלוה דשלומי מלוה אין מוקין^ב (י"ו):

שמלאך

המות מפקיד שם
ב"יו. לל גרסיין
שנאמר למכמס יפקיד כליו דגבי
עשרה מסעות של סתריב כתיב הלי
קרל (פסחים י.) זל על עית עבר
צמגורן למכמס יפקיד כליו:
מהו דהיציץ עצמו בממון חבירו.
איעניאל ליה אי חייב לשלם
כשהליל עגמו מפני פקוד נפש:
דלא שביק להו לאח"כ. צמרייכו
כתיב ויזילה של שעורים שלל
נעלוה ע"מ לשלם עדשים ושל עדשים
שלל לקמיה נמי שזכה זה:

ת"ר דבר בעיר אל יכנס אדם
כליו וה"מ היכא דלא קרו ביה דרדקי ולא מצלו ביה עשרה ת"ר כלבים בוכים
מלאך המות בא לעיר כלבים משחקים אליהו הנביא בא לעיר וה"מ דלית
בהו נקבה: יתיב רב אמו ורב^ב אסי קמיה דר' יצחק נפחא מר א"ל לימא
מר שמעתתא ומר א"ל לימא מר אנדתא פתח למימר אנדתא ולא שביק
מר פתח צמימר שמעתתא ולא שביק מר אמר להם אמשול לכם משל למה
הדבר דומה לאדם שיש לו שתי נשים אחת ילדה ואחת זקניה ילדה מלקטת לו
שחורות נמצא קרה מכאן ומכאן אמר להן אי הכי^א אימא לנו מלתא דשויה לתרווייכו^ב כי תצא איש
ומצאה קוצים תצא מעצמה שלם ישלם המכוער את הבערה אמר הקב"ה עלי לשלם את הבערה שהבערתה
אני הציתיה^א איש כציון שנאמר^ב ויצת איש כציון ותאכל יסודותיה ואני עתיד לבנותה באש שנאמר^ג ואני
איהיה לה חומת אש סביב ולכבוד אהיה בתוכה שמעתתא^א פתח הכתוב בנוקי ממונו וסיים בנוקי גופו
לומר לך אישו משום חציו: ויתאווה דוד ויאמר מי ישקני מים מבור בית לחם אשר בשער ויבקעו שלשת
הגבורים במחנה פלשתים וישאבו מים מבור בית לחם אשר בשער [וגו']^א מאי קא מיבעיא ליה אמר רבא
אמר ר"ג טמון באש קמיבעיא ליה אי כר'^א יהודה אי כרבנן ופשטו ליה מאי דפשטו ליה רב הונא אמר
גדישים דשעורים דישאל הוו דהוו מממרי פלשתים בהו וקא מיבעיא ליה מהו להציל עצמו בממון חבירו
שלחו ליה^א אסור להציל עצמו בממון חבירו אבל אתה מלך אתה^ב [ומלך]^א פורץ לעשות לו דרך
ואין מוחין בידו ורבנן ואיתימא רבה בר מרי אמרו גדישים דשעורין דישאל הוו וגדישין דעדשים
דפלשתים (ב) וקא מיבעיא להו מהו ליטול גדישין של שעורין דישאל ליתן לפני בהמתו על מנת לשלם
גדישין של עדשים דפלשתים שלחו ליה^א חבול ישיב רשע גזילה ישלם אע"פ שגזילה משלם רשע הוא
אבל אתה מלך אתה ומוך פורץ לעשות לו דרך ואין מוחין בידו בשלמא למאן דאמר לאחלופי
היינו דכתיב חד קרא^א ותהי שם חלקת השדה מלאה עדשים וכתיב חד קרא^ב ותהי חלקת השדה מלאה
שעורים אלא למאן דאמר למקלי מאי איבעיא להו להני תרי קראי אמר לך דהוו נמי גדישים דעדשים
דישראל דהוו מיטמרו בהו פלשתים בשלמא למאן דאמר למקלי היינו דכתיב^א ויתיצב בתוך החלקה
ויצילה אלא למ"ד לאחלופי מאי ויצילה דלא שבק להו לאחלופי בשלמא^ב הני תרתי היינו דכתיב תרי קראי

בכי טוב. צעוד חמה וזרחת ילין צמלון ולא ימתין עד שמחשך
ולצקר לא ישיכס ללאת עד שיאיר כי טוב ליטמא מעליה^א האור כי טוב
לומר טוב הוא ללאת צו וליכנס צו מפני המזיקין והליסטיין: הרב.
כרצו של מלאך המות: אימה. ארמת מות של מלאך ולא צגלי
כל לך: רתחא. דבר: פבר בו.
סמס חלונות: אם אמרנו בו. צברענה
אנשים מלורעים: דליכא ספק נפשות.
צמקוס שגולה סס: תא שמע.
וספייה^א דקרל ועמה לכו ונפלה אל
מתנה ארס אס יחיונו נחיה וגו':
וה"מ דלית בהו נקבה. דהכס משוס
נקבה הוא דעבדי: דשוויא לתרווייכו.
אלדמח ושמעתתא דצבר אחד וטיכס
שוין זה שמתלו ומתפלו זה: כי
תצא מעצמה. אמתו גרמנו לו
שקלקלו והבטיח הקב"ה לשלם כליו
הוא הצעירה: פתח הכתוב בנוקי.
שהיך ממנו דכתיב כי תלל משמע
מעמטה שהליך צמח שלו והלכה
ודלקה צמח של חציו: וסיים בנוקי
גופו. שקרלו מנעיר צדיס: משום
הציו. כוזק מן שמויק למחמוק
דליהו גופיה עבד הכל נמי ליהו
גופיה עבד ופקד מיניה לחייב צד'
דברים אס הווק זה אדס כדלמריין
צ"ב (דף כג.) אשר בשער. סנהדרין
זקני השער: טמון באש קמיבעיא
י"ה. מעשה זל לפני צממנה שטרפו
אנשו גדיס של ישאל ונרץ לשלול
הלכה אס חייצין לשלם כלים הטמונים
צמוכו כר' יהודה או פטורין כרבנן:
גדישין דשעורין הוו. אקרל סמיך
דכתיב ותהי חלקת השדה מלאה
שעורין: מלך פורץ. גדר עדה אמריס
לעשות לו דרך ולאכולסין שלו דלמרי'
צ"ב (דף ק.) דרך הולך אין לה
שיעור: מלאה שעורים בו. דצמי
הימיס: מלאה עדשים. צספר שמואל:
ויצ"ה. שלל ישכפוח הוילל וספור
להליל את עגמו צממון חציו:
ה"ג

לעולם יכנס אדם בכי טוב ויצא בכי טוב
שנאמר^א ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו
עד בקך ת"ר דבר בעיר כנס רגליך שנאמר
ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקך
ואומר^ב לך עמי בא בחדריך וסגור דלתך
בערך ואומר^ג מוחין תשכל חרב ומחדרים
אימה מאי ואומר וכי תימא ה"מ בליליא
אבל ביממא לא תא שמוע לך עמי בא
בחדריך וסגור דלתך וכי תימא ה"מ [היכא]
דליכא אימה מגואי אבל היכא דאיכא אימה
מגואי כי נפיק יתיב ביני אינשי בצוותא
בעלמא טפי מעלי ת"ש מוחין תשכל חרב
ומחדרים אימה אע"ג דמחדרים אימה מוחין
תשכל חרב^א רבא בעירן רתחא הוי סבר כוי
דכתיב^ב כי עלה מות בחלוניו ת"ר רעב בעיר
פזר רגליך שנא^ג ויהי רעב בארץ וירד אברם
מצרימה [אגור] [ויגר] שם ואומר^ד אם אמרנו
נבא העיר והרעב בעיר ומתנו שם מאי ואומר
וכי תימא ה"מ היכא דליכא ספק נפשות
אבל היכא דאיכא ספק נפשות לא ת"ש
לכו ונפלה אל מחנה ארם אם יחיונו נחיה
ת"ר דבר בעיר אל יהלך אדם באמצע
הדרך מפני שמלאך המות מהלך באמצע
הדרכים דכיון דיהיבא ליה רשותא מסגי
להדיא שלום בעיר אל יהלך בצדי דרכים
דכיון דלית ליה רשותא מחבי חבוי ומסגי

הנהגות הב"ח
גמ' דמ' דלפסחים הוו
וקא מינעיל:

גמ' רבא כשירן
רתחא. רבא משמח
רביס' סימן קכ"ג: שם
מהו יציאת דרשין
וכי. ע"י סנהדרין דף כ
ד"ה מתיב מלך: תוס'
ד"ה שפירא וכו' ד"ה
ע"י גמ' המלך
שכפוף שפוחות ונח דרביס'
מל"ס וי"ד א"ת סה:

הנהגות וצינונים

א' ציל רבי אמי ורבי
אסי (ב"ש) ובכתיב ר'
אמי ור' אסי: (ג) ב"ש
וכתיב הגירסא אני
הציתיה: (ד) למשחית
גייסין סח ע"א דיה
וכתיב כר' דאצי"ב
השפוק לא נכתב עזין
הוי ודועיק נחא ג"כ הכא
ועי סנהדרין פ"ב ע"א
(גליון: ד) צור להוסיף
א"מ"ד (ב"ש) וביה
ל"ה: (ט) דנציל:
לישנא דקרא (באה"מ):
[נציל] יש מספיה
(באה"מ: ז) יש להוסיף
א"מ"ד אחרת איירי (דבש
מור): (ח) בדפויי נוסף
זב: (ט) ציל מעיר
(רש"י):

ליקוטי רש"י

יכנס בכי טוב. היולל
לרץ יכנס ערביה לית
מלון צעוד חמה וזרחת
ולצקר ימתין עד הן
המטה וילל ואז טוב לו
שנאמר טוב לו שגמל
צבור כי טוב וזה היל
טומנו מפני היותו וממני
הקטנים (פסחים ב.).
נכרד צעוד שחמטה
וזרחת סמיך לטפין עזין
אזי שלל פול צבורות
וענין שבעיר שלל
יעללו עליו עליות מרגל
אסה או נכר ויצא בכי
טוב. שמתין עד שיאיר
כמו וילל אלווקס את
האור כי טוב (והנתי י.).
דשוויא לתרווייכו.
סמס מעלל לענייהס
כמו (ספר א) אין שוה
לענייהס (סנהדרין י. ט.)
ואני איהיה לך חומת
אש. ואני איהיה לך למגן
כליו מותם אס סכני לל
(וכייה ב. ט.) פתח
הכתוב בנוקי ממונו.
דמשיב כי תלל אס
למשמע מעמטה. וסיים
בנוקי גופו. דקרי ליה
מעטיל. צבור דף אשו.

השולל את העברה. משום חציו. חייבו המכור דלחיו קעבד דהו כוזק מן (לפיל כב.). כי ישקני מים. אמרו
רבותינו הולך לשלול שאלה ממנהדרין היושבים בשער צית להם (שמואל ב. טו.) שהב"ד פורץ. גזרות אס אחרים
לעשות לו דרך קצר ממונו נפרדו או לכרמו (ובמה ע"ו.) פשעות אף דרך. לטעור ולכרמו (סנהדרין ב.). סמנך פורץ
צמיס וגדר מנפיו לעשות לו דרך ולא יטה ימין ושמאל וצספדי צספרת המלך נפקא לן מקרלי ונחליה צעתי דממכתא
לגלוי רוס לגבי ממחוי קריסיס וגלגלו משל אמוי כדלמריין נמי (בויתוס דף טו.) והכין הגזול ממחוי (רש"י ב"ש ב. ט.).

השולל את העברה. משום חציו. חייבו המכור דלחיו קעבד דהו כוזק מן (לפיל כב.). כי ישקני מים. אמרו
רבותינו הולך לשלול שאלה ממנהדרין היושבים בשער צית להם (שמואל ב. טו.) שהב"ד פורץ. גזרות אס אחרים
לעשות לו דרך קצר ממונו נפרדו או לכרמו (ובמה ע"ו.) פשעות אף דרך. לטעור ולכרמו (סנהדרין ב.). סמנך פורץ
צמיס וגדר מנפיו לעשות לו דרך ולא יטה ימין ושמאל וצספדי צספרת המלך נפקא לן מקרלי ונחליה צעתי דממכתא
לגלוי רוס לגבי ממחוי קריסיס וגלגלו משל אמוי כדלמריין נמי (בויתוס דף טו.) והכין הגזול ממחוי (רש"י ב"ש ב. ט.).

השולל את העברה. משום חציו. חייבו המכור דלחיו קעבד דהו כוזק מן (לפיל כב.). כי ישקני מים. אמרו
רבותינו הולך לשלול שאלה ממנהדרין היושבים בשער צית להם (שמואל ב. טו.) שהב"ד פורץ. גזרות אס אחרים
לעשות לו דרך קצר ממונו נפרדו או לכרמו (ובמה ע"ו.) פשעות אף דרך. לטעור ולכרמו (סנהדרין ב.). סמנך פורץ
צמיס וגדר מנפיו לעשות לו דרך ולא יטה ימין ושמאל וצספדי צספרת המלך נפקא לן מקרלי ונחליה צעתי דממכתא
לגלוי רוס לגבי ממחוי קריסיס וגלגלו משל אמוי כדלמריין נמי (בויתוס דף טו.) והכין הגזול ממחוי (רש"י ב"ש ב. ט.).

תורה אור השלם
א) ויקראים אגרת
אזוב ויבבלתם ברם
אשר בסף והענקת אל
הבשוקף ואל שתי
המוחות מן תדם אשר
בסף ואתם לא תצאו
איש מפתח ביתו עד
בקר': (ישעיה יב. כב.)
ב) דף עמי בא בחדריך
יסגר דלתך בערך חבי
צמטת רגע עד יצקר
קנע' (ישעיה יב. כב.)
ג) מוחין תשכל חרב
ומחדרים אימה גם
בחדר אש בחוליה ויזק
עם איש שיבה:
(דברים יב. כד.)
ד) כי עלה מות
פחלוניו
בארמונותיו להכרית
עולל מוחין בחורים
בחדרות: (ישעיה ב. כ.)
ה) ויהי רעב בארץ וירד
אברם מצרימה לעיר
שם כי כבד הרעב
בארץ: (בראשית יב. י.)
ו) אם אמרנו נבוא
העיר והרעב בעיר
ומתנו שם ונבא בעיר
פת ונתנו ונתה לכו
ונקלה אל מחנה ארם
אם יחיונו נחיה ונאם
יחיונו ומתנו:
(מלכים ב. ג.)
ז) כי תצא איש ויצאה
קצים ונאכל גדיש או
תקנה או השדה שלם
ישלם המכוער את
הבערה: (שמות כ. ה.)
ח) פלה יי את חקתי
ששך חרין אפו וצת
אש כציון ונאכל
יסודותיה: (איכה ה. יא.)
ט) ואני איהיה לך אש
יי חומת אש סביב
ולקבדו אתה בחוקה:
(וכייה ב. ט.)
י) ויתאווה דוד ויאמר
מי ישקני מים מבור
בית לחם אשר בשער:
(שמואל ב. כ. טו.)
יא) ויקעו שלשת הגברים
פלשתים
וישאבו מים מבור בית
לחם אשר בשער
וישאבו נבאו אל דוד
ולא אבה לשתותם
וישך אותם ליי:
(שמואל ב. כ. טו.)
יב) חבל ישיב רשע
גולה ישלם בחקות
החיים הלך לבלי
עשות עליו הוי ויקה לא
ימות: (ויקרא יב. טו.)
יג) ואתרו שפא בן אגא הררי ונאספו פלשתים לתיה ותהי שם חלקת השדה מלאה
עדשים והגם גם מפני פלשתים: (שמואל ב. כ. יא.)
יד) הוא היה עם דוד כפס דמים והפלשתים נאספו
שם למלחמה ותהי חלקת השדה מלאה שעורים והגם נכס מפני פלשתים: (יחסי הויס א. יא. ג.) (ה) ויתיצב
בתוך החלקה ויצילה בך את פלשתים ובעש יי תשועה גדולה: (שמואל ב. כ. יא.)